

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A bírósági végrehajtás megszüntetése és korlátozása
a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és a polgári perrendtartásról szóló
2016. évi CXXX. törvény rendelkezései alapján**

Szerző:

dr. Tóth Péter

(bírósági titkár)

Kézirat lezárása: 2018. 10.09.

I. Bevezetés

A bíróság a bírósági végrehajtás elrendelésével, illetve foganatosításával kapcsolatos feladatait elsősorban nemperes eljárásban látja el. Ennek során a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényt (továbbiakban: Vht.), valamint a Vht. 9.§¹ utaló szabálya alapján a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényt (továbbiakban: Pp.), és a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról szóló 2017. évi CXVIII. törvényt alkalmazza. A bíróság a nemperes eljárásokra vonatkozó hatásköre mellett, a bírósági végrehajtással kapcsolatos egyes kérelmeket a Pp. XL. fejezetében szabályozott speciális peres eljárásokban, az ún. végrehajtási perekben bírálja el. A Pp. a nemperes eljárások során kiegészítő jogszabályként, kizárólag a Vht. által nem szabályozott (igazolási kérelem, kézbesítés, kézbesítési kifogás, stb.) kérdésekben alkalmazandó.

A kétfajta eljárásból fakadó bírósági munkaterhet jól szemlélteti, ha megvizsgáljuk az ügyérkezésre vonatkozó Országos Bírósági Hivatal által közzétett statisztikai adatokat. Ezek alapján 2017-ben 141.316 db² végrehajtási nemperes ügy érkezett a magyar bíróságokhoz. Ehhez képest a végrehajtási perek száma elenyésző, hiszen 2017-ben 6181³ db ilyen típusú eljárást indítottak.

A végrehajtási perek száma azonban jelentős emelkedést mutat az elmúlt évek statisztikai adatai alapján. Az Országos Bírósági Hivatal által közzétett és elérhető első adat 2009-re vonatkozik. Ekkor országosan 3193 darab⁴ végrehajtási per indult, ami 2017-re közel megduplázódott, és a fent már említett 6181 darabra⁵ emelkedett. Az emelkedés annak fényében is figyelemre méltó, hogy 2009-ben országosan összesen 161.082 darab⁶ peres ügy indult a bíróságokon, míg 2017-ben „csak” 149.893 darab⁷.

¹Vht. 9. §: Azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket e törvény eltérően nem szabályoz, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény szabályait a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel és a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló törvénynek a bírósági polgári nemperes eljárásokra vonatkozó általános rendelkezéseit kell alkalmazni.

² <https://birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/ugyforgalmi-adatok> letöltés: 2018. 07. 25.

³ <https://birosag.hu/kozerdeku-informaciok/statisztikai-adatok/2017-evkonyvek> letöltés: 2018.07.25.

⁴ https://birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/media-lapszemle/stat-adatok/helyi_birosagok_3.pdf letöltés: 2017. 08. 25.

⁵ Lásd 3.

⁶ Lásd 4.

⁷ Lásd 3.

Álláspontom szerint a nagy mértékű emelkedés oka, elsősorban a 2008-as világméretű pénzügyi válság során végbement rendkívüli árfolyam emelkedéssel érintett deviza alapú - fogyasztói és nem fogyasztói - kölcsön, hitel- és lízingszerződésekre vezethető vissza. Az adósok ugyanis a hirtelen megemelkedett törlesztési kötelezettségük alól igyekeztek különféle módokon szabadulni. Ennek érdekében a pénzügyintézetekkel szemben sorra indították a szerződés létre nem jöttének - a szerződés jóerkölcsbe, Hpt.-ba ütközésére, illetve a szerződési feltétel tisztességtelenségére stb. alapított - és érvénytelenségének megállapítása iránti pereket. A perindítás olyan tömeges méreteket öltött, hogy a deviza hiteles ügyekkel kapcsolatos bírói munkateher mérésére 2013. november 1-jétől bevezették a „DH” jelölést⁸. Magyarországon a deviza hitelekkel összefüggésben 2013. november 1. és 2016. december 31. között harminchatezer pert, 2017-ben pedig további tizenötezer indítottak.⁹

Az adósok a felmondott, és végrehajtásra adott szerződések kapcsán, érthető módon a végrehajtási eljárás lassítására, a jelzálogjoggal terhelt ingatlanok árverezésének elodázására törekedtek.

Ennek érdekében a fent részletezett indokokra hivatkozással, kiegészítve a közokirat alakiságával kapcsolatos kifogásokkal, stb. nagy számban kezdeményeztek a végrehajtás megszüntetése, és/vagy korlátozása iránti pereket is.

A bíróság kétfajta eljárása, illetve a kettő jogszabály között speciális kapcsolódási pontot jelentenek egyrészt a Pp. XL. fejezetében szabályozott Pp. 528. § szerinti végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt indított perек, másrészt az egyéb - jellemzően rendkívüli perorvoslat tárgyában indult - perekben hozott olyan jogerős ítéletek, melyek a végrehajtható határozat hatályon kívül helyezéséről, megváltoztatásáról stb. rendelkeznek. Az első esetben, ahogy majd látni fogjuk a perindítás előfeltétele a nemperes eljárásban előterjesztendő adósi kérelem (lásd III.3.), a második esetben pedig a Vht. 56. §-a (lásd III.5.) szerinti nemperes eljárás kezdeményezésének előfeltétele a bíróság egyéb perben hozott jogerős ítélete.

A tanulmányomban a bíróság két eljárása közötti összefüggésekre figyelemmel, a végrehajtás

⁸https://birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/stat-tart-file/devizahiteles_eljarasok_2013._nov._1._2017._dec._31.pdf
letöltés: 2017. július 25.

⁹ Lásd 8.

megszüntetésére, illetve korlátozására vonatkozó Vht. és Pp. szabályok, valamint a hozzájuk kapcsolódó bírói gyakorlat áttekintésére vállalkoztam. A jogintézmények rövid történetének áttekintését követően, a régi és az új Pp. szabályozása közötti különbségeket mutatom be, majd a végrehajtás megszüntetésére és korlátozására vonatkozó hatályos Vht. és Pp. szabályokat vizsgálom meg, felhasználva az adatgyűjtés során tudomásomra jutott bírósági döntéseket, illetve állásfoglalásokat is.

A munkám során a hangsúlyt a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perekre fektettem, tekintettel arra, hogy az igazán fajsúlyos gyakorlati problémák itt merültek/merülnek fel, továbbá a jogalkalmazói tapasztalatom is elsősorban a peres eljárások témaköréhez kapcsolódik.

II. Jогtörténeti előzmények

II. 1. A bírósági végrehajtás megszüntetése, és korlátozása iránti nemperes és peres eljárások rövid története

A ma ismert bírósági végrehajtás kialakulása a XIX. század első felére tehető.¹⁰ A feudális jogrendszer kialakulásakor a bírói döntések végrehajtása kezdetben a jogosult, majd később a bíró segédjeként közreműködő poroszló (pristaldus) feladata volt.¹¹ A poroszlók tevékenységét az 1231. évi XXI. törvénycikk jelentősen korlátozta azzal, hogy „ezek idézései vagy tanúbizonyságai” csak a megyés püspök vagy a káptalan, illetve kisebb ügyekben a szomszédos konventek vagy kolostorok „tanúbizonysága által” voltak érvényesek. A poroszlók a XIV. század elejére eltűntek tevékenységüket a szolgabírák, illetve a külön bírói paranccsal kiküldöttek folytatták.¹² A végrehajtási jog fejlődése során a személyi jellegű szankcióktól a vagyoni jellegű szankciókra került a hangsúly.¹³ Ennek során az adós ingóságait, majd ingatlanait vonták el, és adták a jogosult tulajdonába.¹⁴ Az adós az ingatlanait pedig bizonyos határidőn belül visszaválthatta. Az 1792. évi XVII. törvénycikk 3.§-a szerint

¹⁰ Vida István: A bírósági végrehajtás 74. oldal (Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1978.)

¹¹ Béli Gábor: Magyar jogtörténet 260. oldal (Budapest-Pécs, Dialóg Campus, 2000.)

¹² Vida István (1978.) 75. oldal

¹³ Vida István (1978.) 76. oldal

¹⁴ Vida István (1978.) 77. oldal

„az ingatlan jószágokban fogatosítandó végrehajtás csak zálog erejével birjon, úgy hogy a nemesi javakat bármikor, a polgári telkeket pedig egy év és egy nap alatt vissza lehessen váltani.”

Az inkvizíciós perek fejlődésével összefüggésben jelent meg az elűzés vagy visszaűzés (repulsio) és ellenállás (oppositio) jogintézménye, melyek a végrehajtás megszüntetése iránti per, az igényper, illetve a felülvizsgálat vonásait hordozták magukon.¹⁵ Az ősiségi perekben alkalmazható elűzés, visszaűzés (repulsio) az ítélet végrehajtásának erőszak útján való megakadályozását jelentette, a végrehajtás fogatosítása iránt intézkedő személyek fenyegetése útján.¹⁶ A pernyertes félnek a repulsio következményeként „új pert kellett indítania - s azt is megnyernie - a birtokon belülség kényelmes pozíciójából védekező alperes ellen.”¹⁷ Amennyiben azonban a bíróság jogtalannak minősítette azt, úgy az adóst súlyos bírságban és költségtérítésben marasztalhatta.¹⁸ A XV. századra a visszaűzés már rendes jogorvoslat volt, és a félnek elég volt a szándékát kifejeznie, leggyakrabban a kardját kivonnia. Aki azonban kétszer alaptalanul élt visszaűzéssel, illetve aki a végrehajtót tetteleg bántalmazta hűtlenség miatt megbüntették. ¹⁹ Az 1729. évi XXXIII. törvénycikk 1.§-a a visszaűzést „csak a királyi curia előtt folytatni szokott hosszú eljárásu peres ügyek”-re korlátozta. A törvénycikk 3.§-a a végrehajtási eljárásban ellenállás igénybevételét biztosította. Az ellenállás „valamely törvényben meghatározott perjogi hibára hivatkozva igénybe vett perorvoslat.”²⁰

Az 1792. évi XVII. törvénycikk a határon - a Habsburg uralom alatt álló örökös tartományokra vonatkozó végrehajtások - átnyúló végrehajtás problémáját is érintette, meghatározta a végrehajtandó ítélet kellékeit, az adós perindításról való értesítésének szabályait, emellett az ellenállás lehetőségét is biztosította. A XIX. századi jogalkotás során több törvénycikk is foglalkozott a bírósági végrehajtással. Ezek közül az első az 1836. évi XV. törvénycikk a pénzbeli marasztalást magokban foglaló birói ítéletek végrehajtása módjáról. A törvénycikk 1.§-a a korábbi gyakorlattól eltérően a végrehajtás módjaként nem az adós vagyontárgyainak átadását, hanem a készpénzzel

¹⁵ Lásd 14.

¹⁶ Mezey Barna (szerk.): Magyar jogtörténet 236. oldal (Budapest, Osiris kiadó, 2004.)

¹⁷ Lásd 16.

¹⁸ Lásd 12.

¹⁹ Béli Gábor (2000) 282.-283. oldal

²⁰ Béli Gábor (2000) 291. oldal

történő kielégítést határozta meg. A végrehajtás fogatosítása a „végrehajtó Bíró” feladata volt.²¹ Ennek érdekében „a marasztalt Félnek vagyonából, a mennyi az egész marasztaltatás kielégítésére szükséges leend, árverés útján eladandó lészen.”²² Az árverés eredményes fogatosítása érdekében elrendelte az árvezendő dolgok bírói zár alá vételét,²³ meghatározta a becsérték megállapítására vonatkozó szabályokat.²⁴ Az árverés határidejét három hónapban határozta meg.²⁵ A törvénycikk 19.§-a az ellenállás lehetőségét - amennyiben az a kereset természete, vagy kötés által kizárva nincsen - az árverés alá bocsátandó vagyon kijelölése, megbecsülése vagy bírói zár alá vétele alkalmára korlátozta. Az adós mulasztása esetén „azzal az árverésre rendelő határnapokon többé élni nem lehet a visszafoglalásnak pedig, az árverés útján szerzett jószágokra nézve, semmi esetben hely nem adattathatik.”²⁶

A következő fontos állomása a XIX. századi jogfejlődésnek az 1840. évi XV. törvénycikk, az ún. váltótörvény volt.²⁷ A törvénycikk II. rész 11. fejezete szabályozta a váltó-törvényszék előtti ügyekhez kapcsolódó végrehajtási szabályokat. A törvénykönyv külön szabályokat határozott meg a biztosítási (145.§) és a kielégítési (147.§) végrehajtásra. Emellett a végrehajtási igénypert is szabályozta (156.§ és 161.§). A végrehajtás módjaként az árverést határozta meg, amit elsősorban az adós ingóságaira kellett fogatosítani. A törvény csak további ingóvagyon hiányában biztosított lehetőséget az ingatlanvagyon lefoglalására és elárverezésére, azzal, hogy „ilyen esetben soha nem a váltó-törvényszék, hanem ennek felszólítására, átküldő-levél mellett, mindenkor az illető bíróság teljesítendi a végrehajtást.”²⁸ A törvénycikk II. rész 143.§-a a váltó-feltörvényszék másodfokú döntése ellen csak a perújítást engedélyezte rendkívüli perorvoslatként, és ellentállás (oppositio) valamint a visszafoglalás (reoccupatio) lehetőségét kizárta, és a végrehajtás ellen erőszakkal fellépő személlyel szemben a „hatalomkar” azonnali kirendelését helyezte kilátásba.

A szabadságharc leverését követően, az 1861-es Országbírói Értekezleten elfogadott Ideiglenes

²¹ 1836. évi XV. törvénycikk 4.§

²² 1836. évi XV. törvénycikk 1.§

²³ 1836. évi XV. törvénycikk 4.§

²⁴ 1836. évi XV. törvénycikk 5-12.§

²⁵ 1836. évi XV. törvénycikk 13.§

²⁶ 1836. évi XV. törvénycikk 19.§

²⁷ Vida István (1978.) 78. oldal

²⁸ 1840. évi XV. törvénycikk II. rész 191.§

Törvénykezési Szabályok I. Polgári magánjog b) rész XI. fejezete (111-144.§) a bírósági végrehajtásról kisebb kiegészítésekkel az 1836. XV. tv. és az 1840. XV. tv. szabályai szerint rendelkezett.²⁹ A bírósági végrehajtás első átfogó szabályozására a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában elnevezésű 1868. évi LIV. törvénycikk Nyolcadik címében (345-474.§) került sor.³⁰ A törvény négy fejezetben szabályozta a végrehajtást. Ennek során a ma ismert és alkalmazott jogintézményekről is rendelkezett. Meghatározta többek között a végrehajtható határozatok körét (345.§), a végrehajtási kérelem előterjesztésének és elintézésének módját (347-350.§), a végrehajtási jog elévülésének idejét (378.§), a visszvégrehajtás lehetőségét (380.§), a foglalás alól mentes ingóságok körét (395.§). A törvény külön szabályozta az ingó (381-412.§) illetve az ingatlan végrehajtás (413.§) szabályait. Az ingó végrehajtás szabályai között rendelkezett az ingóság kiadása (384.§), a meghatározott cselekmény végrehajtásának (385.§), valamint az adóst megillető követelés végrehajtására vonatkozó szabályokról is (386.§). Az ingatlan végrehajtás szabályai között rendelkezett a közös tulajdonban álló ingatlanok lefoglalásáról, és árveréséről (422.§), az ingatlan el nem választható tartozékairól (423.§), a becsérték meghatározásáról (428.§), az árverési összeg felosztásáról (426.§,443-447.§). Az árverésnél felmerült alaki sérelmek miatt semmisségi panasznak volt helye (442.§).

A 350. §-ra figyelemmel a végrehajtás foganatosítása iránt a bíró - kiküldöttje útján - gondoskodott. A törvény a végrehajtás megszüntetésére, illetve korlátozására vonatkozó rendelkezéseket is tartalmazott. Az adós a 374. § szerint „ha a marasztalt fél oly okiratnak van birtokában, mely által bebizonyíthatja, hogy a végrehajtási jog az ítélet vagy egység után felmerült tények folytán egészben vagy részben elenyészett: a foglalás befejezésétől számitandó 3 nap alatt a végrehajtásnak megszüntetését, illetőleg korlátozását kérheti.” A fenti rendelkezés tartalmilag a Vht. 41. § (1) bekezdésében³¹ foglaltaknak felel meg, azzal a különbséggel, hogy a kérelem előterjesztésének határideje a fentiek szerint korlátozottabb volt. Az adósnak a 374. § szerint, kereset formájában kellett a kiküldöttnek átadnia a kérelmét, aki azt haladéktalanul továbbította az elrendelő bíróságnak. A bíróság pedig a kérelemről „sommás uton vagy külön jegyzőkönyvben tárgyalatik, s minden perorvoslat kizárásával végzés által döntenek el.”³² A kereset előterjesztése az árverésre nézve

²⁹ Vida István (1978.) 80. oldal

³⁰ Lásd 27.

³¹ Lásd 70.

³² 1868. évi LIV. törvény 374.§

halasztó hatállyal bírt, a lefoglalást azonban nem akadályozta.³³ A végrehajtás korlátozása iránti kérelem csak a kereseti kérelemmel érintett részben fejtette ki a fenti joghatást.³⁴ A végrehajtás foganatosítását ezeken túl kizárólag a 314.§ szerinti igazolási kérelem benyújtása gátolhatta meg.³⁵ Amennyiben az adós a végrehajtás megszüntetését és korlátozását „hamis ürügy alatt vagy valótlan körülmény előadása által eszközölte ki: az okozott kár és költség megtérítésén felül mint csaló büntetettik. E végett a bíróság a kellő intézkedéseket hivatalból teljesíti.”³⁶

Az ellenszegülést a 380.§ az 1840. évi XV. törvénycikkhez hasonlóan kizárta. A tilalom megszegőivel szemben a bírói kiküldött a „közbiztossági közeg” segítségét vehette igénybe, továbbá a végrehajtásnak ellenszegüléssel történő meghúzását bűncselekménynek minősítette.

A bírósági végrehajtók szervezeti önállóságát az 1871. évi LI. törvénycikk alapozta meg.³⁷ A törvény 12.§-a szerint a bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozott a kézbesítés és a végrehajtás.

Az 1868. évi LIV. törvénycikk végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit az 1882. január 1-jén hatályba lépett végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvénycikk váltotta fel.³⁸ A végrehajtás foganatosítását az önálló bírósági végrehajtói státusz létrehozása ellenére továbbra is a bíró látta el kiküldöttje útján, aki általában azonban a bírósági végrehajtó volt.³⁹

A törvény a korábbi szabályozáshoz képest részletesebb szabályokat állapított meg a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perre kiegészítve azzal, hogy az adós a végrehajtás peres

³³ 1868. évi LIV. törvény 375.§

³⁴ 1868. évi LIV. törvény 375.§

³⁵ 1868. évi LIV. törvény 375.§

³⁶ 1868. évi LIV. törvény 376.§

³⁷ Vida István (1978.) 81. oldal

³⁸ Vida István (1978.) 82. oldal

³⁹ 1881. évi LX. törvény 19.§

úton való felfüggesztését is kérhette. A törvény 30. §-a⁴⁰ a jelenleg hatályos⁴¹ szabályokkal közel azonos módon tartalmazta a bírósági határozatokkal kapcsolatos keresetindítás okait. A jelenleg is egységesen elfogadott dogmatikai álláspontnak megfelelően kizárólag a bírósági határozat, illetve egyezség jogerőre emelkedését követően bekövetkezett tényekre alapítottan engedélyezte azt azzal, hogy a kereset jogalapja a végrehajtási jog elenyészése, illetve időhaladék lehet. Az adós a Pp. 528. §-a alapján ma is ugyanazokra (lásd IV.3.2.) a tényekre alapítottan kérheti a végrehajtás megszüntetését, azzal a különbséggel, hogy ma a teljesítésre adott halasztás nem a végrehajtás felfüggesztését, hanem a végrehajtás megszüntetését eredményezi. A közjegyzői okiratokkal kapcsolatos végrehajtási per kapcsán további feltételt határozott meg, a ma ismert előzetes eljárás jogintézményéhez hasonlóan. A perindítást akkor engedte, ha az adós az igényét a királyi közjegyzőkről szóló 1874. évi XXXV. törvénycikk 113.§-a szerinti kifogás útján nem tudta érvényesíteni. További hasonlóság, hogy a per már akkor is a végrehajtást elrendelő bíróság hatáskörébe tartozott. A törvény 31.§-a alapján a perindítás kizárólag akkor bírt a végrehajtás foganatosítására halasztó hatállyal, ha az adós a hivatkozott tényt eredetiben bemutatott közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal bizonyította, és a pert a végrehajtás foganatosításától, vagy a végrehajtási jog telekkönyvi bejegyzését tudató végzés kézbesítésétől számított 3 nap alatt benyújtotta. A törvény 32.§-a a végrehajtás foganatosításával szemben a korábbiakhoz hasonlóan az ellenmondás, kifogás és ellenszegülés lehetőségét megtiltotta. A rendelkezést megszegőkkel szemben a karhatalom igénybevétele és bűnvádi eljárás lefolytatását helyezte kilátásba. A törvény 40.§-a a visszvégrehajtást is részletesen szabályozta. Visszvégrehajtásnak akkor volt helye, ha a bíróság a végrehajtott határozatot fellebbezés, felfolyamodás, igazolás, perújítás, semmisségi per alapján megváltoztatta és/vagy egészben vagy részben megsemmisítette, illetve a végrehajtás megszüntetése, korlátozása, felfüggesztése iránti perben a keresetnek helyt adott. A jogalkotó az önkéntes teljesítés esetén is biztosította az adósnak a visszvégrehajtás lehetőségét, ha a teljesítés a 41.§ alapján a bíróságon keresztül történt, vagy azt közokirattal igazolta. A visszvégrehajtásra a

⁴⁰ 1881. évi LX. törvénycikk 30. §: Ha a végrehajthatónak végrehajtási joga egészben vagy részben elenyészett, vagy időhaladék engedése által felfüggesztetett: a végrehajtást szenvedő a végrehajtásnak megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt a következő esetekben indíthat keresetet:

a) bírói határozatokon alapuló végrehajtások eseteiben: ha a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránti kérelem olyan ténykörülmenyen alapul, amely a határozat hozatalát megelőző peres eljárás befejezése után merült fel;

b) perbeli egyezségen alapuló végrehajtások eseteiben: olyan ténykörülmeny alapján, mely az egyezség megkötése után következett be;

c) közjegyzői okiratok alapján elrendelt végrehajtások eseteiben: olyan ténykörülmeny alapján, mely a végrehajtást elrendelő végzés kézbesítése után merült fel avagy egyébként az 1874:XXXV. tc. 113. és következő §-ban szabályozott kifogás útján nem érvényesíthető.

⁴¹ Pp.528.§ (1) bek.

végrehajtás szabályait rendelte alkalmazni.

Az 1912. LIV. törvény 31.§-a módosította a törvényt a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvény hatályba lépésekor. A végrehajtás megszüntetésére azonban eltérő rendelkezéseket nem állapított meg. Az 1881. évi LX. törvénycikk kisebb módosításoktól eltekintve 1955-ig a végrehajtási eljárás kódexe maradt.⁴²

1955. szeptember 1-jén lépett hatályba a bírósági végrehajtásról szóló 1955. évi 21. törvény erejű rendelet. A tvr. szerkezeti felépítése a gyakorlati követelményeket tartotta szem előtt, és a szabályokat az alkalmazásuk sorrendjében tartalmazta.⁴³ Emellett a bírósági végrehajtásra vonatkozó, korábban „mintegy húsz nagyobb és csaknem száz kisebb jogszabályba” foglalt szabályokat egy kódexbe foglalta össze.⁴⁴ A jogszabály hatályba lépésével új, két szintű bírósági végrehajtói szervezet jött létre, ami a megyei bírósághoz és a járásbírósághoz kinevezett végrehajtókra oszlott.⁴⁵

A jogszabály Általános szabályokat tartalmazó III. fejezete tartalmazta a végrehajtás megszüntetésére, és korlátozására vonatkozó rendelkezéseket. A szabályozás logikáját és tartalmát tekintve alig tért el a jelenleg hatályostól. A jogszabály külön szabályozta a végrehajtási lappal (41.§) és a záradékkal (42.§) indult végrehajtások megszüntetésére vonatkozó szabályokat. A végrehajtási lappal indult ügyekben a nemperes eljárásban közokirat alapján, a végrehajtható határozat hatályon kívül helyezésére, vagy megváltoztatására figyelemmel kerülhetett sor. Ennek hiányában indíthatott az adóst pert, az ítélet jogerőre emelkedése, vagy az egyezségkötés után bekövetkezett tényekre alapítottan.

Végrehajtási záradék esetén a 42.§ (1) bekezdés a-d) pontjai a jelenleg hatályos Pp.528.§ (2) bekezdés szerinti (lásd IV.3.3.) okokra alapítva tette lehetővé, azzal, hogy a követelés létre nem jöttére is lehetett hivatkozni. Érdekesség, hogy az utóbbi perre nem a végrehajtást elrendelő bíróság, hanem az adós lakóhelye szerinti bíróság rendelkezett hatáskörrel. A 43.§ a jelenleg hatályos 56.§ (5)

⁴² Vida István (1978.) 99. oldal

⁴³ Vida István (1978.) 113. oldal

⁴⁴ Vida István (1978.) 114. oldal

⁴⁵ Lásd 44.

bekezdésének megfelelően rendelkezett a visszégrehajtásról.

A jogszabály az 1955. évi 21. tvr.-rel szemben a végrehajtást kérő kérelmére (44.§) alapított megszüntetési okot szabályozta utoljára. A megszüntetés korlátai körében csak a mások jogainak vagy érdekeinek sérelméről rendelkezett, tehát a költségek kiegyenlítése nem volt a végrehajtás megszüntetésének feltétele. A megszüntetés esetén az eljárás költségei a végrehajtást kérőt terhelték, kivéve ha a követelés csökkenésének bejelentésére vonatkozó (30.§) kötelezettségének eleget tett.

A jogszabályt az 1980. január 1-jén hatályba lépett 1979. évi 18. törvényerejű rendelet váltotta fel. Az új tvr. a végrehajtás megszüntetésére vonatkozó szabályokon alapvetően nem változtatott. A végrehajtási lappal indult ügyekben a pert az adós lakóhelye szerinti bíróság hatáskörébe utalta, amennyiben a végrehajtási lapot a Legfelsőbb Bíróság, munkaügyi bíróság, a katonai bíróság vagy a közjegyző állította ki. A végrehajtás megszüntetéséhez kapcsolódó egyes részletszabályokat (pl.: a visszégrehajtást, az alaptalan végrehajtási eljárás költségeinek viselését) a Vht. 1994. szeptember 1-jén történt hatályba lépéséig a 14/1979. (IX. 17.) IM rendelet tartalmazta.

A Vht. hatályba lépésével egy időben az 1994. évi LII. törvény a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (továbbiakban: 1952-es Pp.) kiegészítette, és a végrehajtási pereket a Pp. különleges eljárásai közé helyezte el. A törvényhez fűzött miniszteri indokolása megállapította, hogy „E perek a végrehajtási eljárás folytán bekövetkezett jogsérelmek orvoslását szolgálják, és egyes esetekben nemcsak a végrehajtási eljárásjogi, hanem az anyagi jogi kérdést eldöntő érdemi per szerepét is betöltik. Kiindulásukat tekintve kapcsolódnak ugyan a végrehajtási eljáráshoz, de annak nem részei, az eljárás jellegénél fogva elkülönülnek a végrehajtástól. A végrehajtási perek jelenlegi szabályozása annyiban is következetlen, hogy a végrehajtási perek szabályainak egy részét a peres eljárásról szóló polgári perrendtartás is tartalmazza, mégpedig különböző jogintézményekhez, eljárási cselekményekhez kapcsolódóan. Az elvileg következetes szabályozásnak az felel meg, ha a végrehajtási perekre vonatkozó rendelkezéseket a polgári perrendtartás foglalja magában. (...) A végrehajtási pereknek a Pp.-ben történő új szabályozását szolgálja a polgári perrendtartás

kiegészítéséről szóló törvényjavaslat.”⁴⁶ Az 1994. szeptember 1-jén hatályba lépett szabályozás, a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perekre vonatkozó korábbi szabályokon nem változtatott.

II.2. A régi és az új Pp. szabályozása közötti különbség

A végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per hatályos szabályait, 2018. január 1-je óta a 2016. évi CXXX. törvény 528-537.§-ai tartalmazzák, továbbra is a különleges eljárások között. A jogalkotó egységes szabályozásra törekedett, ezért az 1952-es Pp. általános szabályai között elhelyezett, de a végrehajtási perekre vonatkozó speciális szabályokat a végrehajtási perekre vonatkozó XI. fejezetbe helyezte át (pl.: pertárgyérték⁴⁷, perújítás⁴⁸) A Pp. mellőzte az 1952-es Pp.106.§ (3) bekezdését, és a végrehajtási igényperben is engedélyezi az igazolási kérelem előterjesztését, tekintettel arra, hogy „a szabály célja a per minél előbb történő befejezése volt, azonban a hatásához képest aránytalanul korlátozta az igénylő fél jogait.”⁴⁹ A végrehajtás során előterjeszhető kézbesítési kifogás, azonban továbbra is az általános szabályok között szerepel (Pp.141.§).

A végrehajtási perek különleges eljárások közé sorolásának oka egyrészt az a tény, hogy egy korábban indult nemperes eljáráshoz kapcsolódnak, másrészt az a társadalmi, és jogalkotói elvárás, hogy ezek az eljárások soron kívül, lehetőleg minél előbb befejeződjenek. A gyakorlati tapasztalatok alapján a szabályozás ez utóbbi elvárásnak nem mindig kedvez, tekintettel arra, hogy az életviszonyok sokszínűsége, és a jogkereső közönség fantáziája miatt rengeteg érvet, és indokot szokás az ilyen típusú perben előterjeszteni, különösen akkor, ha a végrehajtási eljárás záradékolással indult. A Pp. mellőzte az 1952-es Pp. 370/A.§ (1) és (4) bekezdése⁵⁰ szerint a tárgyalás kitűzésére és halasztására

⁴⁶ A polgári perrendtartás kiegészítéséről szóló 1994. évi LII. törvényhez fűzött miniszteri indokolás Általános indokolása

⁴⁷ 1952-es Pp. 24.§ (2) bekezdés f) és g) pontja

⁴⁸ 1952-es Pp.260.§ (4) bek.

⁴⁹ A Pp. 538.§-hoz fűzött miniszteri indokolás

⁵⁰ 1952-es Pp. 370/A.§ (1) bekezdés: A bíróság a végrehajtás megszüntetési és korlátozási perben soron kívül jár el, a tárgyalást legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított 15. napra tűzi ki. A perben szünetelésnek nincs helye.

(4) bekezdés: A tárgyalást - legfeljebb 8 napra - csak akkor lehet elhalasztani, ha ez a felek által felajánlott bizonyítás lefolytatása érdekében szükséges.

vonatkozó rendelkezéseket, tekintettel arra, hogy a 15, illetve 8 napos határidők tartása a gyakorlatban a legkritikább esetben sikerült. Az eljárás gyorsítása helyett az eljárás elhúzódásához vezetett, tekintettel arra, hogy a rövid határidők miatt gyakran az idézés szabályszerűségét sem lehetett ellenőrizni, ezért a tárgyalást többször el kellett halasztani. Emellett a tárgyalást csak bizonyítás lefolytatása miatt lehetett elhalasztani, ami vagy további iratok beszerzésére, esetleges tanúk meghallgatására, vagy szakértői bizonyításra irányulhatott, amit 8 nap alatt semmiképpen sem lehetett eredményesen foganatosítani.

A Pp. az 1952-es Pp.-vel egyezően különbséget tesz a végrehajtási lappal (Vht. 15. és 16.§), illetve a végrehajtási záradékkal indult végrehajtási eljárások között. A végrehajtási lappal indult végrehajtási eljárások tekintetében a perindítás feltételeit az 1952-es Pp. 368.§ a) és b) pontjai és a Pp. 528.§ (1) bekezdés a) és b) pontjai azonos tartalommal szabályozza.

A végrehajtási záradékkal indult bírósági végrehajtások tekintetében van jelentősebb különbség a korábbi és a hatályos szabályok között. A jogalkotó mellőzte a perindítási okok közül az 1952-es Pp. 369.§ a) pontjában - a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre - foglaltakat. A törvény indokolása szerint a változtatást „a jogalkalmazásban jelentkező, és sok esetben megoldhatatlan problémák indokolták.”⁵¹ Ez arra vezethető vissza, hogy az adósok minden lehetséges pertípust kezdeményeztek a végrehajtást kérők ellen, ezért gyakran előfordult, hogy azonos felek között, a köztük létrejött szerződés tekintetében egy érvénytelenségi és egy végrehajtás megszüntetési per is folyamatban volt általában ugyanazon tényekre, indokokra alapítottn.

A párhuzamosan folyamatban lévő eljárások tekintetében, a „bíróságok szélsőségesen eltérően ítélték meg a perfüggőség, a tárgyalás felfüggesztése, az egyesítés, vagy éppen a res iudicata kérdéskörét, ami jelentős jogbizonytalansághoz vezetett.”⁵² Az 1952-es Pp. 369.§ a) pontja a Vht. 1994. szeptember 1-jei hatályba lépése óta változatlan tartalommal volt hatályban. Ennek ellenére a párhuzamosságból eredő rendszerszintű problémák közel húsz évig rejtve maradtak, és csak a nagy tömegben indított devizahiteles ügyekkel összefüggésben váltak ismertté. Feltehetőleg a korábbi

⁵¹ A Pp. 528.§-ához fűzött miniszteri indokolás

⁵² Lásd 49.

időszakban az adósok nem indítottak a végrehajtási per mellett érvénytelenségi pert is. Tovább bonyolította a helyzetet az, ha a felek személyében időközben változás történt, emiatt eltérő felek között volt folyamatban az érvénytelenségi per, illetve a végrehajtás megszüntetése iránti per. A Kúria e körben világossá tette, hogy „ha az adós úgy dönt, hogy mindkét típusú pert megindítja: a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti per alperesei a szerződést megkötő felek, azonban a végrehajtás megszüntetése iránti per alperesei az „aktuális” végrehajtást kérők.”⁵³

Az eltérő gyakorlatok problémáját a Kúria is észlelte, ezért 2014.március 26. napján a témával foglalkozó joggyakorlat-elemző csoportot állított fel, ami a vizsgálat eredményeképpen 2014. november 7-én fogadta el a végső állásfoglalását.⁵⁴ A közzétett megállapításokból kitűnik, hogy a párhuzamos eljárások a bírói kar ellenérzését is kiváltották, hiszen a joggyakorlat-elemző csoporthoz érkezett eljárásjogi kérdések nagy része (az eljárások egyesítésére⁵⁵, az érvénytelenségi kereset perfüggőség, illetve ítélt dolog miatti idézés kibocsátása nélküli elutasítására⁵⁶, a végrehajtási per felfüggesztésére⁵⁷, stb.) a párhuzamosan folyó eljárások közül valamelyiknek a „megakasztását” célzó eszközök alkalmazhatóságára vonatkozott. A joggyakorlat-elemző csoport is ezt a megoldást preferálta azzal, hogy kimondta, hogy amennyiben azonos érvénytelenségi okra hivatkozik a felperes mindkét perben a végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti per felfüggesztésének van helye.⁵⁸

A fentiek mellett a követelés létre nem jöttének vizsgálata során a járásbírósnak sok esetben a törvényszék, vagy a munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozó anyagi jogi kérdésben is döntenie kellett, ami a soron kívüli elbírálás, illetve a jogbiztonság követelményeivel sem állt teljesen összhangban. A fent már említett deviza hitelekkel kapcsolatban indított végrehajtás megszüntetési perekben az 1952-es Pp. hatálya alatt rendszeresen előfordult, hogy a járásbírósnak a hatáskörükbe tartozó érvénytelenségi perekben felhozott indokok mellett, a törvényszék hatáskörébe tartozó tisztességtelen szerződési feltételekre való hivatkozást is vizsgálniuk kellett. Ez azt is eredményezte,

⁵³ BH.2015.102.

⁵⁴ Összefoglaló vélemény a „párhuzamosan” megindított szerződés érvénytelenségének megállapítása és végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti perek egyes anyagi- és eljárásjogi kérdéseivel foglalkozó joggyakorlat-elemző csoport tevékenységéről (Budapest, 2015. február) 3. és 5. oldal

⁵⁵ Összefoglaló vélemény 7. oldal

⁵⁶ Összefoglaló vélemény 8. oldal

⁵⁷ Összefoglaló vélemény 9. oldal

⁵⁸ Lásd 57.

hogy a soron kívüli perben szélesebb körű, bonyolultabb bizonyítást kellett lefolytatni, ezért az ilyen eljárások sok esetben tovább tartottak, mint a hasonló indokokra alapított - nem soron kívüli - járásbírósi, vagy törvényszéki hatáskörbe tartozó érvénytelenségi perek.

A jogalkotó az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében az 1952-es Pp.-t 2017. január 1-jével⁵⁹ a 370/B.§-al kiegészítette, és a párhuzamos perindítás lehetőségét a hatályba lépését követően indított perek tekintetében, az alábbiak szerint megszüntette.

A hatályba lépést követően indult végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti perekre előírta, hogy amennyiben az adós a 369. § a) pontjában foglaltakra, érvénytelenségre alapítva hivatkozik, ebben a perben a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt szerződés vagy végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat esetén az annak alapjául szolgáló szerződés érvénytelensége tárgyában is keresetet kell előterjesztenie. A kereset érdemi elbírálásához valamennyi szerződő fél perbe állítását kötelezővé tette.⁶⁰ Az 1952-es Pp. 370/B. §(2) bekezdése a bíróság részére hiánypótlási kötelezettséget írt elő, aminek elmulasztása a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítást, vagy a per megszüntetését, illetve tárgyi keresethalmazat esetén a kereseti kérelem figyelmen kívül hagyását eredményezte.

A párhuzamosan folyamatban lévő eljárásokra a végrehajtás megszüntetése iránti per felfüggesztését írta elő, ha az érvénytelenségi pert korábban indították, vagy a felperesek személye a két perben különbözött egymástól.⁶¹

Amennyiben a felperes az 1952-es Pp. 370/B.§ (1) bekezdésében rögzített feltételeknek megfelelő végrehajtás megszüntetése iránti per folyamatban léte alatt, az alapul szolgáló szerződés érvénytelensége tárgyában keresetlevelet nyújtott be, a bíróság a Pp. 130.§ (1) bekezdés d) pontjára - perfüggőség - hivatkozással a keresetlevelet elutasította.⁶²

⁵⁹ 2016. évi CLVIII. törvény a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény és egyes törvények eljárásjogi kérdésekkel összefüggő módosításáról 4.§

⁶⁰ 1952-es Pp. 370/B.§ (1), (3) bekezdés

⁶¹ 1952-es Pp.370/B.§ (5) bek.

⁶² 1952-es Pp.130.§ (4) bek.

A Pp. a végrehajtási perbe integrált érvénytelenségi per öszvérmegoldását nem vette át. Az 1952-es Pp.369.§ a) pontjára alapított végrehajtás megszüntetése iránti pert pedig „számúzta” a jogrendszerből. Az adósok a Pp. hatályba lépése óta kizárólag az általános szabályok szerint - a szerződés érvénytelenségének, illetve létre nem jöttének megállapítása iránt - indított perben kérhetik annak megállapítását, hogy a végrehajtást kérő követelése érvényesen nem jött létre. Ha az adós keresetének a polgári vagy munkaügyi perben eljáró bíróság helyt ad, az eljárás megszüntetésére vagy korlátozására a Vht. 56.§-a alapján kerülhet sor.

A jogkereső közönséget a jogszabályváltozás miatt számottevő hátrány nem éri. A bíróság a Pp.129.§-a⁶³ alapján - szemben az 1952-es Pp.-vel, ami kizárólag a végrehajtási perekben biztosított lehetőséget a végrehajtás felfüggesztésére - bármilyen pertípusban felfüggesztheti a folyamatban lévő végrehajtási eljárást, ha a per tárgya a végrehajtandó követelés vagy az annak alapjául szolgáló jogviszony. Az adós pernyertessége esetén a végrehajtást fogatosító bíróságtól, a Vht. 56.§ (1) bekezdés b) pontja alapján kérheti a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását.

A bíróság a korábbiaktól eltérően azonban, az adós kereseti kérelmét már nem soron kívüli eljárásban bírálja el, ami az igényérvényesítés időtartamát megnövelheti. Ez akkor lehet sérelmes az adósra nézve, ha a perbíróság a végrehajtás felfüggesztésére irányuló kérelmét elutasította, és vele szemben a per tartama alatt vagyonsökkenéssel járó, további végrehajtási cselekményeket fogatosítanak. Ennek gyakorlati előfordulására azonban - különös tekintettel arra, hogy a bíróságok elleni kártérítési perek napjainkban virágkorukat élik - kevés esély van.

A jogalkotó a fentiekén túl a Pp. 528.§ (2) bekezdés a) pontjában rögzítette a követelés, illetve a végrehajtási jog elévülésére alapított perindítási okot is. Ez nem tekinthető újdonságnak, hiszen az elévülésre alapítottan kezdeményezett végrehajtás megszüntetése iránti pert a bírói gyakorlat (pl.: BH.2009.113., BH.2014.151.) az 1952-es Pp. kifejezett rendelkezése hiányában eddig is ismerte.

⁶³ Ha végrehajtás van folyamatban, és a végrehajtás tárgyául szolgáló követelés vagy az annak alapjául szolgáló jogviszony a per tárgya, a bíróság a végrehajtást a per jogerős befejezéséig felfüggesztheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye. A végrehajtás felfüggesztésére a bírósági végrehajtásról szóló törvény erre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

III. A végrehajtás megszüntetése és korlátozása nemperes eljárásban

III.1. A nemperes eljárás sajátosságai

Elöljáróban különbséget kell tenni a végrehajtás megszüntetése és korlátozása között, ugyanis a kettő célja, illetve a kívánt joghatás tekintetében egymástól eltér.⁶⁴ A két kérelem joghatása között „fokozati különbség áll fenn”⁶⁵ ugyanis a bírósági végrehajtás megszüntetésével a végrehajtási eljárás befejeződik, a korlátozással pedig kisebb összegű követelésre ugyan, de tovább folytatódik. A nemperes eljárásban történő megszüntetésre, illetve korlátozásra a végrehajtást kérő kérelmére, vagy külön törvény alapján (Vht. 55.), közokirat vagy jogerős bírósági határozat alapján (Vht. 56.§), illetve zár alá vétel foganatosítására (Vht. 56/A.§) tekintettel kerülhet sor.

A nemperes eljárások célja „az eljárás gyors befejezése, illetve a takarékoskodás az állam, a bíróságok és a felek energiájával.”⁶⁶ A szabályozás a cél szem előtt tartásával, a nemperes eljárásokra jellemző módon taxatíven meghatározza, hogy melyik fél, milyen okból kérheti a végrehajtás megszüntetését, illetve korlátozását, ezáltal a nemperes eljárásban bizonyítandó tények körét is kijelöli.

A bíróság a megszüntetés, vagy korlátozás okától függetlenül az eljárás megszüntetéséről vagy korlátozásáról alakszerű végzést hoz. Meglátásom szerint a felsorolt Vht. rendelkezésekben közös, hogy a megszüntetés oka mindegyik esetben a végrehajtás elrendelése után bekövetkezett körülményváltozás. Ez a Vht. 55.§-a tekintetében a végrehajtást kérő - az adós teljesítésére, vagy egyéb okra visszavezethető - érdekmúlásában, illetve a külön törvény szerinti feltétel bekövetkezésében nyilvánul meg. A Vht. 56.§ esetében a végrehajtandó határozat hatályon kívül helyezésében, megváltoztatásában, illetve a záradékolt okiratba foglalt követelés vagy jogviszony jogerős bírósági határozatban megállapított létre nem jöttében, a Vht. 56/A.§ tekintetében pedig az

⁶⁴ Bíró Noémi-Gyekiczky Tamás-Kapa Mátyás-Nádas György-Rab Henriett-Zoltán Hunor-Zoltán Levente: Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez (55.§)

⁶⁵ Németh János-Vida István: A bírósági végrehajtás magyarázata 179. oldal (Budapest, KJK-Kerszöv, 2004.)

⁶⁶ Varga István (szerk.): A polgári nemperes eljárások joga 47. oldal (Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2013.)

elrendelt és fogatosított zár alá vételben érhető tetten.

A fentiekén túl egyes szerzők a Vht. 41.§ és 211.§-okat is a végrehajtás megszüntetése eszközének tekintik⁶⁷. A magam részéről ezzel nem értek egyet. Kétségtelen, hogy a fenti rendelkezések joghatása - a Vht. végrehajtás megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseivel egyezően - az, hogy a végrehajtási eljárás megszűnik és nem folytatódik tovább. Ennek ellenére alapvető különbségek vannak a fenti jogintézmények között. A Vht. 41.§ szerinti eredményes eljárás esetén a végrehajtás a bíróság közreműködése nélkül, a törvény erejénél fogva befejeződik és a végrehajtás megszüntetésére alakszerű határozattal nem kerül sor. A végrehajtási lap visszavonása, illetve a záradék törlése (Vht.211.§) egyrészt jogorvoslat másrészt pedig nem körülményváltozáson alapul, hiszen a bíróság már a kiállításakor, és a záradékoláskor is jogsértően járt el. A fenti álláspontom ellenére - tekintettel arra, hogy a végrehajtás megszüntetése iránti per előfeltétele - a tanulmányom III.3. pontjában a Vht. 41.§-hoz kapcsolódó gyakorlati ismereteket is bemutatom.

III.2. Megszüntetés a végrehajtást kérő kérelmére

A végrehajtást kérő rendelkezési jogát juttatja érvényre a Vht. 55.§ (1) bekezdés a) pontja⁶⁸ azzal, hogy amennyiben „kívánja” indokolás nélkül kérheti a végrehajtást fogatosító bíróságtól⁶⁹ a végrehajtás megszüntetését, vagy korlátozását. Ezzel szemben az adós a Vht. 41.§ (1) bekezdése⁷⁰ alapján, csak okirati valószínűsítés mellett hivatkozhat a követelés teljesítésére, megszűnésére, illetve elévülésére. Amennyiben a végrehajtást kérő az adós előadását vitatja, az adósnak a végrehajtás megszüntetése érdekében pert kell indítania⁷¹.

⁶⁷ Soós Eszter-Zana Gabriella: Gondolatok a végrehajtás nem peres eljárásban történő megszüntetésével kapcsolatban 1. oldal (Budapest 2016. november 7. <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/818> letöltés: 2018. július 25.)

⁶⁸ A végrehajtást fogatosító bíróság a végrehajtást köteles végzéssel megszüntetni, illetőleg korlátozni, ha ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a megszüntetés, illetőleg korlátozás másnak a jogát nem sérti.

⁶⁹ Vht. 225.§ (6) bekezdés: Végrehajtást fogatosító bíróságnak - ha e törvény másként nem rendelkezik - azt a bíróságot kell tekinteni, amely mellé az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezték, illetve azon törvényszék székhelye szerinti járásbíróságot, amely törvényszékre a törvényszéki végrehajtót kinevezték, fővárosi törvényszéki végrehajtó esetében pedig a Pesti Központi Kerületi Bíróságot.

⁷⁰ Ha az adós okirattal valószínűsítette, hogy a végrehajtandó követelés alaptalan, azt már teljesítették, vagy egyébként megszűnt, vagy arra hivatkozik, hogy a követelés, illetve a végrehajtási jog elévült, a végrehajtó a bizonyítékra utalva felhívja a végrehajtást kérőt, hogy 15 napon belül nyilatkozzon a követelés fennállásáról, egyúttal az adóstól felvett összegből a 34. § (5) bekezdésében említett összegeket fizesse be a megfelelő számlára, illetve fizesse meg a végrehajtónak.

⁷¹ Vht. 41.§ (5) bekezdés

A végrehajtást kérőt saját akaratelhatározásán túl, a Vht. 40.§ (1) bekezdésében⁷² meghatározott bejelentési kötelezettsége is motiválhatja a kérelem előterjesztésére, tekintettel arra, hogy ennek elmulasztása esetén a Vht. 40.§ (2) bekezdése alapján, a felmerült költségek, illetve kártérítés megfizetésére kötelezhető.

A végrehajtást kérő kérelme teljesítésének egyik feltétele a végrehajtási költségek megfizetése. Nem egységes a bírói gyakorlat azonban abban, hogy „a végrehajtási költségek „vizsgálata” tekintetében hogyan és miként kell eljárni, és egyáltalán lehet-e a végrehajtást kérőt kötelezni a költségek viselésére.”⁷³ Ennek során nem egységes annak gyakorlati megítélése sem, hogy az eljáró önálló bírósági végrehajtó által meghatározott költségeket a felek az eljárásban vitathatják-e, és ha igen milyen kérelem formájában. Létezik olyan álláspont, amely szerint a felek vitatását önálló végrehajtási kifogásnak kell tekinteni, és ezt a végrehajtás megszüntetése iránti kérelemmel együtt kel elbírálni. Elképzelhető az a megoldás is, hogy a végrehajtást kérő vagy az adós ilyen kérelmét önálló végrehajtási kifogásnak tekintik, és önálló határozatban bírálják el. Ebben az esetben a bíróság ennek a jogerőre emelkedését követően vizsgálhatja a végrehajtási költségek megfizetését. Eltérő a bírói gyakorlat abban is, hogy a - költségek miatti - elutasítás esetén a határozat rendelkező részében kell-e a költségek viseléséről rendelkezni. Az egyik álláspont szerint kizárólag a kérelem elutasítására vonatkozó rendelkezést tartalmazhatja, a másik álláspont szerint emellett a végrehajtási költségek összegéről, illetve a viselőjéről is rendelkezni kell.⁷⁴

Nem értek egyet Soós Eszter-Zana Gabriella fent hivatkozott tanulmányának azon megállapításával, mely szerint a végrehajtást kérő kérelmének - a végrehajtási költségek megfizetésének hiánya miatti - elutasítása esetén „a költségek viselésére kötelezni nem lehet a végrehajtást kérőt egyértelmű jogszabályi rendelkezés hiányában.”⁷⁵

Álláspontom szerint a végrehajtást kérő végrehajtás megszüntetése iránti kérelméhez kapcsolódóan

⁷² A végrehajtást kérő köteles a végrehajtandó követelés megszűnését és csökkenését haladéktalanul bejelenteni a végrehajtónak, köteles egyúttal a végrehajtó felhívásának megfelelően a 34. § (5) bekezdésében említett összegeket is megfizetni.

⁷³ Soós Eszter-Zana Gabriella (2016.) 8. oldal.

⁷⁴ Lásd 73.

⁷⁵ Soós Eszter-Zana Gabriella (2016.) 9. oldal.

a költségviselés a kérelem jogalapjától függően eltérően alakulhat. Amennyiben az adós a végrehajtást kérő követelését közvetlenül a végrehajtást kérőnek fizette meg, tehát a végrehajtást kérő a követelés teljesítésére alapítottan terjeszti elő a kérelmét, a Vht. 34. § (5) bekezdése⁷⁶ értelmében - a végrehajtást kérő önkéntes teljesítésének hiányában - a felek kötelezettsége a végrehajtóval szemben egyetemleges. Értelemszerűen ebben az esetben a felek egyetemlegesen tartoznak helyt állni a meg nem térült költségeikért. Álláspontom szerint minden más esetben - speciális Vht. szabály hiányában - a Pp. szabályai alkalmazandók, ezért a tanulmányban sérelmezett jogszabályhiány nem áll fenn.

A Pp. 85.§ (1) bekezdése az 1952-es Pp.-vel egyezően fő szabályként kimondja, hogy az eljárás megszüntetése esetén az alperes perkölségét a felperes téríti meg. A fő szabály alóli kivételként határozza meg az alperes perindítást követő teljesítésére, az eljárásnak a fél halálára vagy megszűnésére, illetve a felek közös kérelmére való megszüntetését.⁷⁷ Álláspontom szerint az alperes teljesítésére, illetve a fél halálára, vagy megszűnésére vonatkozó rendelkezések a Vht. 9.§-ára figyelemmel nem alkalmazhatóak, ugyanis az adós végrehajtást kérőnek való teljesítése esetén a Vht. 35.§ (4) bekezdése, jogutódlás esetén pedig a Vht. 39.§ és 52.§ b), 54.§ b) pontjai irányadóak. A felek közös kérelmére vonatkozó szabály a végrehajtási költség tekintetében szintén nem alkalmazható, tekintettel arra, hogy az nem a félnek, hanem a harmadik személy önálló bírósági végrehajtónak jár, ezért a felek rendelkezési joga nem terjed ki annak meghatározására, hogy azt ki viselje. Más kérdés, hogy a felek a végrehajtási költség megfizetését követően egymás között a saját elhatározásuk szerint tetszőleges módon rendelkezhetnek annak viseléséről. A fentiekből következik, hogy amennyiben a Vht. 34.§ (5) bekezdés alkalmazásának nincs helye, a Pp. 85.§ (1) bekezdésére figyelemmel a végrehajtást kérő köteles a végrehajtási költségeket viselni.

A kérelem teljesítésének másik feltétele - a végrehajtási költségek Vht. 34. és 41.§-ai szerinti

⁷⁶ Ha az adós a végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérőnek fizette meg a követelés összegét, a végrehajtást kérő köteles a végrehajtási költségek kielégítéséről is gondoskodni. Ennek keretében a meg nem fizetett illetéket és az állam által előlegezett költséget, valamint a törvényszéki végrehajtó helyszíni eljárása, illetve a tanú díja fejében járó költségátalányt köteles befizetni a megfelelő számlára, a végrehajtás foganatosításáért az önálló bírósági végrehajtót megillető összeget pedig köteles a végrehajtó elszámolási számlájára befizetni, illetőleg nyugta ellenében a végrehajtónak átadni. Ennek elmulasztása esetén ezen összeg megfizetéséért az adós és a végrehajtást kérő egyetemlegesen felel.

⁷⁷ Pp. 85.§ (2)-(4) bek.

megfizetése mellett - az, hogy a megszüntetés, korlátozás „másnak a jogát nem sértheti”.⁷⁸ Ide sorolható, ha több egyetemlegesen jogosult végrehajtást kérő van, és csak az egyik kéri a végrehajtás megszüntetését, akkor a végrehajtási eljárás csak az adós és a kérelmező végrehajtást kérő tekintetében szűnik meg.⁷⁹ Emellett a végrehajtás megszüntetése sértheti a végrehajtásba sikeresen bekapcsolódott zálogjogosult, a gyermektartásdíj jogosultja, és az árverési vevő jogait is.⁸⁰ A fentiekén túl nem kérheti a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását a végrehajtást kérő, ha „kötelező igényérvényesítés terhel(i), vagy (...) más követelését érvényesíti.”⁸¹ Az állam nevében eljáró szerv az állami követelés végrehajtásának megszüntetését, vagy korlátozását jogszabályi felhatalmazás hiányában nem kérheti.⁸² A végrehajtást kérő kérelmét el kell utasítani abban az esetben is, ha megállapítható, hogy az anyagi jog szabályai szerint a végrehajtandó követelés tekintetében jogutódlás történt, tekintettel arra, hogy ekkor már nem a végrehajtást kérő a követelés jogosultja.⁸³

A végrehajtást kérő a hitelezők kielégítési jogának védelmére figyelemmel nem kérheti a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását, ha a végrehajtandó követelést a végrehajtást kérővel szembeni végrehajtási eljárásban lefoglalták, vagy a végrehajtást kérővel szemben csődeljárást vagy felszámolást rendeltek el.⁸⁴ Annak azonban nincsen akadálya, hogy a felszámolás alá került végrehajtást kérővel szemben az adós végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti pert indítson, tekintettel arra, hogy az eljárás nem tekinthető a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatosnak.⁸⁵ A bíróság hatáskör hiányában nem szüntetheti meg a közigazgatási végrehajtási eljárást sem.⁸⁶

Az Alkotmánybíróság egy jogerős bírósági határozattal szemben benyújtott alkotmányjogi panasz tárgyában indult eljárásban megvizsgálta a rendelkezés alkotmányellenességét. Megjegyzendő, hogy

⁷⁸ Vht. 55.§ (1) bekezdés a) pontja és 55.§ (2) bekezdés

⁷⁹ Németh János-Vida István (2004.) 384. és 385. oldal.

⁸⁰ dr. Wopera Zsuzsa-dr. Gyovai Márk (szerk.): Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához 118-119. oldal (Budapest, Wolters Kluwer Kft., 2016.) Gyermektartásdíj tekintetében BH.1999.215.

⁸¹ A Vht. 55.§-ához kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

⁸² Lásd 81.

⁸³ Lásd 81.

⁸⁴ Lásd 81.

⁸⁵ BH.1994.444.

⁸⁶ Lásd 81. és FPK1996/64.

az eljárás időpontjában a Vht. 55.§ (2) bekezdése még nem volt hatályban, tehát a végrehajtási eljárás megszüntetésére vagy korlátozására a végrehajtási költségek megfizetésére tekintet nélkül sor kerülhetett. Az önálló bírósági végrehajtó indítványozó álláspontja szerint, a Vht. 55.§-a tekintetében mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet eredményez az, hogy a végrehajtási költségek megfizetése nem szerepel a végrehajtás megszüntethetősége törvényi feltételeként annak ellenére, hogy az önálló bírósági végrehajtónak a díjazáshoz való joga alkotmányosan szerzett jog.⁸⁷

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint, a végrehajtó a követelés érvényesítésétől nincsen elzárva, ezért „nincs olyan jogalkotói mulasztás, amely alkotmányellenes helyzetet idézne elő, ami az önálló bírósági végrehajtó követelése érvényesítését, alapvető jogának érvényesítését veszélyeztetné, ezért az indítványt ebben a részében is elutasította”.⁸⁸

Bár a szabályozás kiállta az alkotmánybírósági kontrollt, a jogalkotó a 2000. évi CXXXVI. törvény 30.§-ával, 2001. szeptember 1. napjával hatályba léptette a Vht. 55.§ (2) bekezdését, amellyel egyértelművé tette, hogy „összhangban a törvény azon rendelkezéseivel, amelyek a végrehajtási költségek megtérítését kívánják biztosítani (...) a törvény kimondja, hogy nincs helye az eljárás megszüntetésének, illetőleg a végrehajtás korlátozásának, ha a végrehajtási költségek megfizetésére nem került sor.”⁸⁹

A végrehajtást kérőnek a végrehajtás megszüntetése iránt előterjesztett kérelmét nem lehet kiterjesztően értelmezni, tekintettel arra, hogy az nem tekinthető jogról való lemondásnak, továbbá nem eredményezi az érvényesíteni kívánt jog megszűnését sem.⁹⁰

III. 3. A végrehajtás megszűnése az adós kérelme alapján

Az adós a Vht. 41.§-a szerinti eljárásban hivatkozhat a követelés megszűnésére. A végrehajtást kérő

⁸⁷ 602/D/1999. sz. AB határozat

⁸⁸ Lásd 87.

⁸⁹ 2000. évi CXXXVI. törvény a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és a kapcsolódó jogszabályok módosításáról 30.§-ához fűzött miniszteri indokolás

⁹⁰ Németh János-Vida István (2004.) 385. oldal

Vht. 55.§-a szerint előterjesztett kérelmétől eltérően, az adóst okirati valószínűsítés terheli. Az adósnak a követelés alaptalanságát, megszűnését, illetve a követelés teljesítését kell valószínűsítene.⁹¹ A jogalkotó a Pp. hatályba lépésekor a Pp. 528.§ (2) bekezdés a) pontjához hasonlóan a Vht. 41.§-át is kiegészítette, és a követelés vagy a végrehajtási jog elévülését külön nevesítette. Az okirattal szemben nem elvárás, hogy teljes bizonyító erővel rendelkezzen, tekintettel arra, hogy az adósnak a kérelmét nem bizonyítania, hanem csak valószínűsítene kell.⁹² Az okirat azonban nem lehet a Vht. 56.§ (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott közokirat, illetve jogerős bírósági határozat tekintettel arra, hogy ekkor a Vht. 56.§-a eljárás lefolytatásának van helye.

Az adós a végrehajtási záradékkal indult ügyekben korlátozás nélkül, bármelyik fent felsorolt okra hivatkozással előterjesztheti a kérelmét. A végrehajtási lappal indult ügyekben azonban nem. A követelés alaptalanságára a végrehajtási lappal indult ügyekben nem hivatkozhat, tekintettel arra, hogy a jogerős bírósági határozattal szemben valószínűsítésnek nincs helye.⁹³ A követelés elévülése szintén az alapeljárásra tartozó kérdés, ezért a kérelmét erre alapítottan sem terjesztheti elő. A követelés megszűnésére, és teljesítésére csak akkor hivatkozhat, ha az az alapeljárás jogerős befejezését követően következett be. A végrehajtási lappal indult ügyekben a jogerős ítélettel szemben rendkívüli perorvoslati eljárásban, elsősorban perújítási eljárásban bizonyíthatja a követelés alaptalanságát, a követelés elévülését, illetve a követelés ítélethozatal előtti megszűnését és teljesítését.

A Vht. 55.§-ától eltérően az adós kérelmét a végrehajtást foganatosító önálló bírósági végrehajtó intézi el. Ennek során a végrehajtást kérőnek 15 napon belül kell az adós kérelmére nyilatkoznia.⁹⁴ Amennyiben a kérelemben foglaltakat elismeri, és a végrehajtási költségeket megfizeti az eljárás a törvény erejénél fogva megszűnik.⁹⁵ A végrehajtást kérő ráutaló magatartással is kifejezheti az elismerését, abban az esetben, ha a kérelemre nem nyilatkozik, de a végrehajtási költségeket megfizeti.⁹⁶ Ha elismeri, de a költségeket nem fizeti meg, vagy nem nyilatkozik, az önálló bírósági

⁹¹ A Vht. 41.§-hoz kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

⁹² Lásd 91.

⁹³ Lásd 91.

⁹⁴ Vht. 41.§ (1) bek.

⁹⁵ Vht. 41.§ (2) bek.

⁹⁶ Lásd 91.

végrehajtó az iratokat betérjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

A bíróság a végrehajtási költségek megfizetésére kötelezi a végrehajtást kérőt, illetve a Vht. 34.§ (5) bekezdés szerinti esetben az adóst és a végrehajtást kérőt egyetemlegesen. Az eljárás ebben az esetben a költségek behajtása iránt folytatódik.⁹⁷ Ha az adós a követelés egy részének megszűnésére hivatkozik az eljárás kizárólag a kérelemben meghatározott rész tekintetében szűnik meg, illetve a végrehajtási költségek megfizetésére kötelező végzés is kizárólag csak a kérelemben hivatkozott követelésrészhez kapcsolódó költségekre terjedhet ki.⁹⁸ Amennyiben a végrehajtást kérő az adós kérelmét vitatja, az adósnak végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránti pert kell indítania.⁹⁹

Az adósok sokszor az önálló bírósági végrehajtó helyett közvetlenül a bírósághoz nyújtják be a kérelmüket. A Vht. 41.§-a nem tartalmaz erre az esetre szabályokat, ezért országszerte eltérő gyakorlat alakult ki a kérelmek elintézése körében.¹⁰⁰ Az egyik gyakorlat szerint a bíróság megküldi a kérelmet a végrehajtást kérőnek nyilatkozattételre. Amennyiben a végrehajtást kérő a kérelemben foglaltakat elismeri, és ő is kéri a végrehajtás megszüntetését - a költségek megfizetését követően - a bíróság a végrehajtás megszüntetéséről határoz.

Ez a megoldás tehát vegyíti egymással a Vht. 41.§ és 55.§ szabályait. A bíróságot az ügyfélbarát hozzáállás mellett ebben az is motiválhatja, hogy a Vht. 55.§-a szerinti döntés meghozatalakor nem kell a végrehajtási költségekről határoznia, ezért ő is inkább a Vht. 55.§-a szerinti eljárás lefolytatásában érdekelt. Amennyiben a végrehajtást kérő a kérelmet vitatja két megoldás terjedt el.¹⁰¹ Az egyik szerint alakszerű határozattal kell az adós kérelmét elutasítani, a másik szerint csak tájékoztatni kell arról, hogy a végrehajtás megszüntetésének feltételei nem állnak fenn.

A másik gyakorlat szerint az adós bírósághoz benyújtott kérelmét, az ügyben eljáró önálló bírósági

⁹⁷ Vht. 41.§ (3) bek.

⁹⁸ Vht. 41.§ (4) bek.

⁹⁹ Vht. 41.§ (5) bek.

¹⁰⁰ dr. Szendrák Dominika: A végrehajtás megszüntetése peres és nemperes eljárás keretében 6. oldal (Gyöngyös, 2017. május 17. <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/892> letöltés: 2018. július 25.)

¹⁰¹ dr. Szendrák Dominika (2017.) 7. oldal

végrehajtónak kell megküldeni a Vht. 41.§ szerinti eljárás lefolytatása érdekében.¹⁰² A magam részéről az utóbbi megoldással értek egyet, tekintettel arra, hogy a bíróság az adós kérelme tekintetében csak a Vht. 41.§ (3) bekezdése szerinti esetben, a végrehajtó betérjesztését követően rendelkezik hatáskörrel. Álláspontom szerint az adós kérelmét érdemi vizsgálat, és hiánypótlási felhívás nélkül kell az eljáró önálló bírósági végrehajtónak a további intézkedések megtétele érdekében megküldeni.

III.4. A végrehajtás megszüntetése külön törvény rendelkezése alapján

A végrehajtást foganatosító bíróság a Vht. 55.§ (1) bekezdés b) pontja szerint, külön törvény rendelkezése alapján a végrehajtást megszünteti, illetve korlátozza. A leggyakrabban erre a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 38.§ (1) bekezdés alkalmazása alapján kerül sor. E szerint a végrehajtást foganatosító bíróság az adós ellen folyamatban lévő végrehajtási eljárásokat haladéktalanul meg kell szüntetnie, a végrehajtónak pedig a lefoglalt vagyontárgyakat és a befolyt, a végrehajtás költségeinek levonása után fennmaradó, de még ki nem fizetett pénzeszközöket a kijelölt felszámolónak át kell adnia.¹⁰³ A felszámolás elrendelésével a meghatározott cselekmény végrehajtása iránti eljárást nem kell megszüntetni, mivel az adós kötelezettsége nem tartozik a felszámolási vagyon körébe.¹⁰⁴

A felszámolási eljárás elrendeléséhez hasonló szabályt tartalmaz a helyi önkormányzatok adósságrendezési eljárásáról szóló 1996. évi XXV. törvény 12.§ (1) bekezdése is, amely kimondja, hogy a helyi önkormányzat és költségvetési szerve ellen az adósságrendezés megindításának időpontjában folyamatban lévő, a pénzkövetelések behajtására irányuló végrehajtási eljárásokat a végrehajtást foganatosító bíróság megszünteti, a lefoglalt vagyontárgyakat és a befolyt, de még ki nem fizetett pénzeszegeket - a pénzügyi gondnok egyidejű értesítése mellett - a helyi önkormányzatnak átadja.

¹⁰² Lásd 101.

¹⁰³ Csódtv. 38.§ (1) bekezdés

¹⁰⁴ dr. Wopera Zsuzsa-dr. Gyovai Márk (2016.) 120. oldal

III.5. Eljárás közokirat, vagy jogerős bírósági határozat alapján

A végrehajtást elrendelő bíróság a Vht. 56.§ (1) bekezdés a) és b)¹⁰⁵ pontjai szerint közokirat vagy jogerős bírósági határozat alapján végzéssel határoz a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása felől. A jogalkotó a végrehajtás megszüntetési perhez hasonlóan külön pontban szabályozta a végrehajtandó határozattal, illetve a záradékkal indult végrehajtási eljárásokat. A jogalkotó az eljárást a végrehajtást elrendelő bíróság hatáskörébe utalta.

Ennek indoka nyilvánvalón az lehetett, hogy az elrendelő bíróság, mint az ügyben eljáró elsőfokú bíróság a jogerős végrehajtandó határozattal szemben előterjesztett rendkívüli jogorvoslati kérelemről, illetve annak elbírálásáról hivatalos tudomással bír, ezért a megszüntetés iránt is gyorsabban tud intézkedni. A Vht. 56.§ (1) bekezdés a) pontjában meghatározott közokirat alatt általában a Kúria felülvizsgálati eljárásában, vagy az első fokon eljáró bíróság által lefolytatott perújítási eljárásban hozott jogerős határozatot, valamint az első fokon előzetesen végrehajtandónak minősített rendelkezés tekintetében hozott - megváltoztató, vagy hatályon kívül helyező - másodfokú döntést értünk.¹⁰⁶ Az eredményes igazolási kérelem, és kézbesítési kifogás is a végrehajtás megszüntetését eredményezheti. Önmagában a kézbesítési fikció megdöntéséről szóló végzés azonban, nem alapozza meg a végrehajtás megszüntetését.¹⁰⁷ Amennyiben a végrehajtás más szerv határozatán alapul, az csak ennek a szervnek hozott újabb határozata alapján szüntethető meg.¹⁰⁸ Az „újabb” határozat tekintetében elvárás, hogy a végrehajtandó követelésre kiterjedő, érdemi döntést tartalmazzon¹⁰⁹. Ez vagy a végrehajtást kérő kérelmének elutasítását, vagy a követelésének a végrehajtható határozatban foglaltakhoz képest alacsonyabb összegben, meghatározott cselekmény esetén a tanúsítandó magatartások körét, a korábbi határozatban foglaltakhoz képest, szűkebb körben való meghatározását jelenti. Ebből következik, hogy a másodfokú eljárásban, vagy a

¹⁰⁵ Vht. 56. § (1) A végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel megszünteti vagy korlátozza a végrehajtást, ha a) közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat, illetve büntetőeljárásban a bíróság véglegessé vált határozata, valamint az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság további jogorvoslattal nem támadható határozata hatályon kívül helyezte, megváltoztatta, illetve a végrehajtandó határozat hatályát vesztette, vagy b) jogerős bírósági határozat alapján megállapította, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés vagy az annak alapjául szolgáló jogviszony egészben vagy részben érvényesen nem jött létre.

¹⁰⁶ Nagykomentár a Vht. 56.§ (1) bek.-hez

¹⁰⁷ Fővárosi Ítéletábrla 3.Pkf.25.410/2011/1.

¹⁰⁸ Lásd 106.

¹⁰⁹ Németh János-Vida István (2004.) 387. oldal

felülvizsgálati eljárásban az eredeti határozat hatályon kívül helyezéséről, és - az első- vagy másodfokú - bíróságot új eljárás lefolytatására kötelező határozat alapján a végrehajtás nem szüntethető meg, legfeljebb a megismételt eljárás jogerős bejezéséig felfüggeszhető.¹¹⁰

A végrehajtás megszüntetésére, korlátozására a közokirat alapján az elrendelő bíróság mellett, a Vht. 31/E.§ (1) bekezdésére¹¹¹ figyelemmel az elrendelő közjegyző is jogosult. A közjegyző határozata a járásbíróság határozatával azonos hatályú.¹¹²

Az új büntetőeljárás törvény hatályba lépésével, a 2017. évi CXCVII. törvény 36.§-a 2018. július 1-jei hatállyal módosította a Vht. 56.§ (1) bekezdés a) pontját.

A szabály az új Be. terminológiájára tekintettel kiegészült az ügyészség és a nyomozó hatóság további jogorvoslattal nem támadható határozatával is. Az ügyész vagy a nyomozó hatóság által további jogorvoslattal nem támadható határozatban megállapított bűnügyi költség, illetve rendbírság végrehajtása iránt - önkéntes teljesítés hiányában a bíróság gazdasági hivatala, és a törvényszéki végrehajtó intézkedik.¹¹³

Az elrendelő bíróság előtt ugyanakkor, az ügyész és a nyomozó hatóság további jogorvoslattal nem támadható határozatának hatályon kívül helyezése, megváltoztatása, vagy hatályvesztése hivatalból nem ismert. Ezekben az ügyekben kizárólag az ügyész, vagy a nyomozó hatóság megkeresése, illetve az adós vagy a végrehajtást kérő bejelentése alapján tud intézkedni. Kérdés, hogy melyik bíróságot tekinthetjük elrendelő bíróságnak az ügyész, vagy a nyomozó hatóság további jogorvoslattal nem támadható határozatai alapján indult végrehajtási eljárásban, figyelemmel arra, hogy ezekben az esetekben a végrehajtást - leszámítva az igazságügyi szakértői díj megfizetéséről szóló határozatot¹¹⁴ - nem a bíróság rendeli el. A fenti követeléseket a törvényszéki végrehajtó¹¹⁵ hajtja végre. A Vht.

¹¹⁰ Lásd. 109.

¹¹¹ Ha a bírósági végrehajtás elrendelésére a közjegyző rendelkezik hatáskörrel [16. § a) és i) pont, 23/C. §], a (...) 56. §-ban (...) a bíróság alatt (...) a közjegyzőt is érteni kell.

¹¹² Vht. 31./E.§ (2) bekezdés

¹¹³ 9/2018. (VI.11.) IM rendelet 83.§ (2) és 90.§ (5) és (6) bekezdés

¹¹⁴ Vht. 16.§ k.) pont

¹¹⁵ A törvényszéki végrehajtó hatásköre a Vht. 255.§ a) pontján alapul.

225.§ (6) bekezdése a törvényszéki végrehajtóval kapcsolatban kizárólag a foganatosító bíróság tekintetében tartalmaz speciális szabályokat. Álláspontom szerint a Vht. jelenlegi szabályaiból nem állapítható meg egyértelműen, hogy a fenti esetben melyik bíróságot tekintjük elrendelő bíróságnak. Ebből következően az sem egyértelmű, hogy melyik bíróság jogosult a végrehajtást megszüntetni. Jobb megoldás hiányában, feltehetőleg a törvényszék székhelye szerinti járásbíróság járhatna el.

A bíróság a végrehajtás megszüntetéséről rendelkező végzésében köteles a végrehajtási költségek viseléséről is rendelkezni.¹¹⁶ Ennek során nem a Vht. költségviselésre vonatkozó szabályai, hanem a Vht. 9.§-a alapján alkalmazandó Pp. szabályai szerint jár el.¹¹⁷ A magam részéről nem értek egyet a Complex Jogtárban rögzített azon állásponttal¹¹⁸, mely szerint a végrehajtás megszüntetése esetén kivétel nélkül a végrehajtást kérőt terheli az összes végrehajtási költség. Álláspontom szerint, akkor terheli a végrehajtást kérőt a végrehajtás megszüntetése esetén valamennyi költség, ha a jogerős határozat alapján a végrehajtást kérő követelése teljes mértékben alaptalan volt. Ebben az esetben a költségviselés a Pp. 83.§ (1) bekezdésén¹¹⁹ alapul. Ha azonban az eredeti határozat megváltoztatására oly módon kerül sor, hogy az eredeti követelés csak részben volt megalapozott, a bíróságnak elsősorban azt kell vizsgálnia, hogy van-e még további végrehajtandó követelés. Amennyiben van, nem a végrehajtás megszüntetéséről, hanem a korlátozásáról kell határozni. A bíróság a költségekről a részleges pernyertességre alkalmazandó Pp. 83.§ (2) bekezdésében foglaltakat alkalmazza.¹²⁰

A végrehajtás fenti okból történő korlátozásával összefüggésben merül fel az a kérdés, hogy ilyen esetben kell-e a bíróságnak hivatalból rendelkeznie a végrehajtási költségek viseléséről. A bírósági határozatok végrehajtásához, ezzel összefüggésben a jogbiztonsághoz fűződő társadalmi érdekekkel az az eljárás egyeztethető össze, ha az elrendelő bíróság a végrehajtás korlátozása során nem csak a megváltozott követelés összegét, hanem az ezzel összefüggésben a végrehajtást kérő terhére eső

¹¹⁶ Vht. 56.§ (3) bekezdés

¹¹⁷ Fővárosi Ítéletábrla 3.Pkf.25.965/2010/1.

¹¹⁸ A Vht. 56.§ (1) bek.-hez kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

¹¹⁹ Törvény eltérő rendelkezése hiányában a pernyertes fél perköltségét a pervesztes fél téríti meg.

¹²⁰ Részleges pernyertesség esetén a fél az ellenfél perköltségét a pervesztessége arányában téríti meg. Ha a pernyertesség és a pervesztesség aránya közötti különbség, valamint a fél és az ellenfél javára meghatározott perköltségek összege közötti különbség nem jelentős, egyik fél sem köteles perköltség megtérítésére.

végrehajtási költséget is figyelembe veszi. Ezáltal a felek egymással szembeni követeléseit egy eljárásban vizsgálja, és ennek eredményeképpen egy határozattal dönt a még végrehajtandó összeg meghatározásáról.

A Complex Jogtár szerint a bíróságok ennek megfelelően járnak el, és a korlátozás esetén is döntenek a végrehajtási költségek viseléséről.¹²¹

Ennek némiképp ellentmond a Vht. 56.§ (3) bekezdése¹²², amely csak a végrehajtás megszüntetése esetére írja elő, hogy a bíróság a megszüntető végzésében a végrehajtási költségek viseléséről is rendelkezzen. A Vht. 56.§ (2) bekezdése pedig kizárólag a korlátozáshoz kapcsolódó bizonyítási eljárás szabályait tartalmazza. A fentiekre tekintettel a végrehajtás korlátozása esetén, a végrehajtási költségekről való hivatalbóli rendelkezésre tételes jogi szabály nincsen. A kérdés abból a szempontból nem fajsúlyos, hogy az adós visszévégrehajtás keretében a végrehajtás korlátozása esetén is érvényesítheti a kifizetett költségeit, azonban a legegyszerűbb, és a jogbiztonságot leginkább szolgáló megoldás az lenne, ha egyértelmű szabály lenne arra, hogy a többletteljesítését a korlátozás során számolják el, és nem indulna kizárólag e körben egy újabb eljárás.

A végrehajtható határozat hatályon kívül helyezése, megváltoztatása stb. miatt a végrehajtást kérő a részére korábban megfizetett összeggel, illetve átadott vagyontárggyal jogalap nélkül gazdagodik. Ennek reparálására szolgál a Vht. 56.§ (4) és (5)¹²³ bekezdéseiben szabályozott ún. visszévégrehajtás jogintézménye. Fontos követelmény, hogy visszévégrehajtásra csak az adós kérelme alapján kerülhet sor. Az adós a végrehajtás során tőle levont, és a végrehajtást kérő részére átadott összegnek vagy vagyontárgynak, és a végrehajtási költségnek, illetve annak megfelelő részének megfizetésére kérheti kötelezni a végrehajtást kérőt. Pénzkövetelés végrehajtása esetén általában a végrehajtás megszüntetésekor alkalmazható.

¹²¹ A Vht. 56.§-hoz kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

¹²² A bíróság a végrehajtást megszüntető végzésében arról is rendelkezik, hogy ki viseli a végrehajtási költséget.

¹²³ Vht. 56.§ (4) bek.: Az (1) bekezdésben említett esetben a végrehajtást elrendelő bíróság az adós kérelmére végzéssel arra kötelezheti a végrehajtást kérőt, hogy - teljesen, illetve részben - térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget (vagyontárgyat) és a végrehajtási költséget, illetve annak megfelelő részét. Ez akkor is irányadó, ha az adós a végrehajtás megelőzése végett önként teljesítette a kötelezettségét, és ezt igazolta. Tartásdíj címén kifizetett összeg (átadott vagyontárgy) ilyen visszatérítésének nincs helye.

56.§ (5) bek.: A (4) bekezdésben foglalt esetben az eljárást az alapügyben eljáró végrehajtó az alapügy keretében foganatosítja (visszévégrehajtás).

A végrehajtás korlátozása esetén, akkor kerülhet visszévrehajtásra sor, ha a behajtott követelés részben vált alaptalanná, és az adósnak visszajáró összeg a tőle behajtott összeget meghaladja.¹²⁴ Meghatározott cselekmény végrehajtása esetén mind a megszüntetés, mind a korlátozás esetén (pl.: több dolgot adott ki a végrehajtást kérőnek, amik közül valamelyik visszajár, vagy több ingatlan kiürítése iránt intézkedett, mint a jogerős ítélet szerint kellett volna) helye van visszévrehajtásnak.¹²⁵

A Debreceni Ítéltábla álláspontja szerint, azonban „ez nem jelenti, nem jelentheti az adós felróható magatartása - nem teljesítése - miatt felmerült költségek visszafizetésének elismerését. Ha az adós ugyanis a jogerős ítéletben meghatározott teljesítési határidőn belül megfizette volna tartozását, nem kerül sor a végrehajtási eljárás megindítására, ezért csak és emiatt ezen költségeknek a végrehajtást kérőre történő háritására nincs lehetőség.”¹²⁶

A Fővárosi Ítéltábla ezzel ellentétben a végrehajtást kérőnek a Debreceni Ítéltábla érvelésére alapított fellebbezési kérelme kapcsán kimondta, hogy „az eredménytelen végrehajtási eljárást kezdeményező fél köteles viselni a Vht. 9. §-án keresztül érvényesülő Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a végrehajtási költségeket. E körben közömbös az, hogy a végrehajtást kérő a jogerős ítélet alapján azért kezdeményezett végrehajtást, mert az adós önként nem tett eleget a jogerős ítéletben foglaltaknak.”¹²⁷ A Fővárosi Ítéltábla egy másik döntésében ezt megerősítve kimondta, hogy „a kötelezettet olyan helyzetbe kell hozni, mint hogyha a végrehajtás elrendelésére vele szemben nem került volna sor. Így a teljes összeg visszatérítésére jogosult.”¹²⁸

Az adós akkor is előterjesztheti a kérelmét, ha az önkéntes teljesítésére tekintettel nem indult végrehajtási eljárás.¹²⁹ „Függetlenül attól, hogy a végrehajtás elrendelése nem történt meg, a (...)

¹²⁴ A Vht. 56.§-hoz kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

¹²⁵ Lásd 124.

¹²⁶ Debreceni Ítéltábla Gpkf. III. 30.058/2006/2.

¹²⁷ Fővárosi Ítéltábla 3.Pkf.28.039/2011/1.

¹²⁸ Fővárosi Ítéltábla 3.Pkf.25.128/2013/5.

¹²⁹ Fővárosi Ítéltábla 3.Pkf.25.045/2008/1., 3.Pkf.26.239/2009/1, Győri Ítéltábla Pkf. II. 25.961/2015/3., BDT.2009.2054.

végrehajtást elrendelni egyébként jogosult bíróság rendelkezhet az összeg visszatérítéséről.”¹³⁰ Az adós az általános elévülési időn belül terjesztheti elő a kérelmét, melynek kezdőnapja a jogerős határozatról való tudomásszerzés napja.¹³¹ Tekintettel arra, hogy önkéntes teljesítés esetén nincsen olyan alapügy, melyben az önálló bírósági végrehajtó eljárna az adósnak végrehajtási lap kiállítása iránti kérelmet kell előterjesztenie, és le kell rónia a végrehajtási eljárás illetékét.¹³²

Tartásdíj címén kifizetett összeg, vagy átadott vagyontárgy tekintetében visszvégrehajtásnak nincs helye.¹³³ A Complex Jogtár szerint „Ennek indoka, hogy a tartásdíj a mindennapi megélhetést szolgálja, így azt a jogosult vélelmezhetően már felélte, márpedig a Vht. 56. §-ának (2) bekezdése mögött meghúzódó anyagi jogi intézmény, a jogalap nélküli gazdagodás általános szabályai szerint nem köteles visszatéríteni a gazdagodást az, aki attól a visszakövetelés előtt elesett.”¹³⁴

A korábban hatályos Vht. 6.§-a szerinti azonnali beszedési megbízással érvényesített¹³⁵ pénzüsszeg tekintetében sem volt visszvégrehajtásnak helye, tekintettel arra, hogy az nem minősült végrehajtási cselekménynek.¹³⁶ Az ily módon alaptalanul érvényesített követelést az adós fizetési meghagyásos eljárás, vagy polgári per útján, jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozással követelhetette vissza.¹³⁷

A fentiekén túl véleményem szerint, a végrehajtási költségek kivételével nem alkalmazhatóak a visszvégrehajtás szabályai a meghatározott cselekmény végrehajtására irányult eljárásban sem, amennyiben az adós a kötelezettségének már eleget tett. Kérdés, hogy az adós ilyenkor milyen igényrel, és kivel szemben léphet fel. A meghatározott cselekmény elvégzésének költsége ugyanis, pl.: birtokvédelmi ügyben hozott határozat alapján elvégzett vízelvezetési, kerítésáthelyezési stb. munkák esetén számottevő lehet.

Álláspontom szerint amennyiben a jogerős ítélet végrehajtása során felmerült munkák ellenértékét

¹³⁰ Fővárosi Ítéletábla 3.Kpkf.50.423/2007/3.

¹³¹ Fővárosi Ítéletábla 3.Pkf.25.092/2009/3.

¹³² Debreceni Ítéletábla Pkf.II.20.783/2011/2.

¹³³ Vht.56.§ (4) bekezdés

¹³⁴ A Vht. 56.§-hoz kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

¹³⁵ A 2009. évi LXXXV. törvény 65.§ (4) b. pontja 2009. szeptember 1-jével hatályon kívül helyezte.

¹³⁶ Lásd: BDT.2003.809.

¹³⁷ Lásd: BDT.2000.117.

végrehajtási költségnek tekintjük, akkor a végrehajtást kérővel szemben érvényesíthető. A Vht. 164.§ (1) bekezdése az eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerült költséget tekinti végrehajtási költségnek. A kezdeményezéssel, elrendeléssel kapcsolatos költségek a végrehajtást kérő, a foganatosítással kapcsolatos költségek az önálló bírósági végrehajtó oldalán merülnek fel. Álláspontom szerint emiatt az adós kiadása nem végrehajtási költség, ezért a végrehajtást kérővel szembeni igényérvényesítésnek nincsen helye. A bíróság általában az adóst a saját ingatlanán elvégzendő munkára kötelezi, amelyek nem az adós, hanem a szomszéd végrehajtást kérő érdekeit szolgálják. Ebből kifolyólag a költségét a végrehajtást kérővel szemben a jogalap nélküli gazdagodás szabályai alapján nem érvényesítheti, hiszen a végrehajtást kérőnél jogalap nélküli vagyoni előny nem keletkezik. Álláspontom szerint az adós a költségei megtérítését a meghatározott cselekményt alaptalanul elrendelő bíróságtól (törvényszéktől) kérheti. Ha kirívó jogalkalmazási hiba történt a hatályon kívül helyezett ítélettel érintette eljárásban, az adós a bírósági jogkörben okozott kár szabályai szerint érvényesítheti a követelését.

III. 6. Eljárás zár alá vétel esetén

A végrehajtási eljárás adós teljesítésére figyelemmel történő megszüntetésének speciális esetét szabályozza, a Vht. 2015. december 12. napjától hatályos 56/A. §-a.¹³⁸ A miniszteri indokolás szerint a „(...) kitűzött jogalkotói cél a végrehajtási eljárásokban csak akkor tud érvényesülni, ha olyan rendelkezéssel egészül ki a Vht., amely az egyéb végrehajtható okirattal (pl. végrehajtási lappal, végrehajtási záradékkal) elrendelt végrehajtások esetében is biztosít az adós számára jogorvoslati lehetőséget annak okán, hogy a követelés összegét már kifizette egy zár alá vétel keretében.”¹³⁹

Amennyiben tehát az adóstól zár alá vétel során lefoglalták a végrehajtást kérő követelését, és azt a végrehajtó letéti számlájára befizették, kérelemre vagy hivatalból a végrehajtás megszüntetésének van helye. A jogalkotó a Vht. 56.§ (3) bekezdéséhez hasonlóan előírta, hogy a bíróságnak a végrehajtási költségek viseléséről is döntenie kell. Az adós a Vht. 56.§ (4) és (5) bekezdéséhez

¹³⁸ Vht.56/A.§ (1) bek. A végrehajtást elrendelő bíróság az adós kérelmére vagy hivatalból a végrehajtást soron kívül meghozott végzésével megszünteti, ha a végrehajtható követelést egy másik követelés biztosítására büntetőeljárásban elrendelt zár alá vétel foganatosítása során lefoglalták és a lefoglalás eredményeként annak összegét a végrehajtói letéti számlára befizették.

¹³⁹ A 2015. évi CXIII. törvény 7.§-ához fűzött miniszteri indokolás

hasonlóan kérheti a végrehajtást kérő kötelezését arra, hogy „térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget (vagyontárgyat) és a végrehajtási költséget.”¹⁴⁰

IV. A végrehajtás megszüntetése és korlátozása a Pp. alapján

IV.1. Általános jellemzők

A Pp. a végrehajtási perek körében (528-537.§) szabályozza a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti pert, melynek két típusát különböztethetjük meg, attól függően, hogy a végrehajtás végrehajtási lappal, vagy végrehajtási záradékkal ellátott okirattal indult.¹⁴¹ A két pertípus közötti alapvető különbség az, hogy a végrehajtási lappal indult Pp. 528. § (1) bekezdés szerinti pert már megelőzte egy jogerős határozattal befejezett kontradiktórius eljárás. Ebből következően a végrehajtandó követelés a Pp. 528.§ (1) bekezdése szerinti perben nem vitatható. Ezzel szemben a Pp. 528.§ (2) bekezdése szerinti perben ilyen korlátozás nincs, a követelés érdemben vitatható. Az előbbit szűkebb az utóbbit tágabb körű végrehajtás megszüntetési és korlátozási pernek is nevezik.¹⁴² Megjegyzendő, hogy az 1952-es Pp. 369.§ a) pontja szerinti per megszűnésével, a végrehajtási záradékhoz kapcsolódó perek is jóval szűkebb körben (lásd IV.3.3.) csak a Pp. 528.§ (2) bekezdésében meghatározott négy okra alapítottn indíthatók.

Mielőtt a két pertípushoz kapcsolódó gyakorlati problémákat elemezzük érdemes összefoglalni azokat az eljárási szabályokat, amelyek mindkettőre alkalmazandók.

A végrehajtási pereket továbbra is különleges eljárásként szabályozza a Pp., ezért az általános szabályokat - a Pp. 527.§-ba foglalt utaló szabály alapján - csak a végrehajtási perekre vonatkozó különleges szabályok hiányában lehet alkalmazni. A per a Pp.20.§ (3) bekezdés c) pontja alapján a járásbíró hatáskörébe tartozik. Az eljárás lefolytatására kizárólag a végrehajtást elrendelő járásbíró, ha pedig a végrehajtást nem járásbíró rendelte el, az adós lakóhelye szerinti

¹⁴⁰ Vht. 56/A.§ (3) bekezdés

¹⁴¹ Szigligeti Viktor (szerk.): A bírósági végrehajtás szabályainak magyarázata 182. oldal. (Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1970.), Pp.528.§ (1) bekezdés

¹⁴² Varga István (2013.) 286. oldal

járásbíróóság az illetékes.¹⁴³ Az eljáró bíróság a korábbi szabályozás szerint állapítja meg a per tárgyának értékét¹⁴⁴, és továbbra is dönthet a végrehajtási eljárás felfüggesztéséről.¹⁴⁵

A Pp. az 1952-es Pp.-hez képest többletfeltételeket támaszt a keresetlevéllel szemben. A felperesnek a végrehajtható okiratra, a foganatosító végrehajtóra, valamint az előzetes eljárásra vonatkozó legfontosabb adatokat is közölnie kell, illetve a rendelkezésére álló okiratokat a keresetlevélhez mellékelnie kell.¹⁴⁶ Fontos változás, hogy az adósnak a végrehajtás korlátozása iránt előterjesztett keresetlevelében konkrétan meg kell jelölnie, hogy a végrehajtandó követelés mely részére kéri a végrehajtás korlátozását.¹⁴⁷ A Pp. a korábbi szabályozásnak megfelelően továbbra is soron kívüliséget ír elő a végrehajtás megszüntetési, korlátozási perekre¹⁴⁸, tekintettel arra, hogy a végrehajtási eljárásban „(...)megjelenő állami kényszerítő erő miatt jelentős jogsérelmet okozhat akkor, ha teljesen vagy részben, de nincs alapja.”¹⁴⁹ Ennek érdekében a keresetlevéllel szemben fent részletezett pluszkövetelményeken túl lerövidíti a perfelvételhez kapcsolódó határidőket és kizárja a további írásbeli perfelvétel elrendelésének a lehetőségét¹⁵⁰, és a tárgyalási időközt egy hónapra csökkenti.¹⁵¹

Az eljárás gyorsabb befejezését szolgálja az is, hogy a jogalkotó a felülvizsgálati kérelem előterjesztésének lehetőségét - az 1952-es Pp.271.§ (3) bekezdés b) pontjához¹⁵² képest tágabb körben - valamennyi végrehajtási perben kizárta, amennyiben a másodfokú határozat az elsőfokú bíróság döntését helyben hagyta.¹⁵³ Az eljárás szünetelésére a felek közös kérelme, illetve az érdemi tárgyalás elmulasztása miatt nem kerülhet sor, egyéb esetben a szünetelés időtartama egy hónap.¹⁵⁴

Az eljárás gyorsítását szolgálja a bíróság azon kötelezettsége, mely szerint a keresetlevél közlésével

¹⁴³ Pp.530.§ (1) bek.

¹⁴⁴ Pp.530.§ (2) bek.

¹⁴⁵ Pp.534.§

¹⁴⁶ Pp.531.§ (1) bek. a. és b. pont, és (4) bek.

¹⁴⁷ Pp. 531.§ (3) bek.

¹⁴⁸ Pp. 533.§

¹⁴⁹ A Pp. 533.§-hoz fűzött miniszteri indokolás

¹⁵⁰ Pp. 535.§ (1)-(3) bek.

¹⁵¹ Pp. 536.§

¹⁵² Nincs helye a felülvizsgálatnak, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság helybenhagyta a XXV. fejezetben meghatározott végrehajtási perekben, kivéve a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti ügyeket, ha a végrehajtás végrehajtási záradékkal ellátott okirat alapján indult.

¹⁵³ Pp. 407.§ (2) bekezdés b) pont

¹⁵⁴ Pp. 532.§ (1) és (2) bek.

együtt kell az eljáró végrehajtót a költségekről megnyilatkoztatni¹⁵⁵, továbbá a bíróságnak csak akkor kell a végrehajtási költségek viseléséről döntenie, ha a végrehajtó a bíróság felhívásának eleget tett.¹⁵⁶

IV. 2. Elhatárolások

A végrehajtási perekre vonatkozó szabályok részletes vizsgálata előtt, érdemes áttekinteni a feleknek a végrehajtás megszüntetésére, korlátozására irányuló kérelmei körében felmerülő eljárásjogi, illetve anyagi jogi kérdéseket, amelyek alapján eldönthető, hogy a fél kérelmét melyik bíróság, milyen eljárásban bírálja el.

A végrehajtási lappal indult végrehajtási eljárások tekintetében az adós igényérvényesítésének jelentős korlátja, hogy a perben a végrehajtás alapját képező jogerős ítélet nem támadható. Az adós a Pp. 528.§ (1) bekezdése alapján, a végrehajtandó határozat meghozatala előtt keletkezett tényekre alapítottan nem indíthat végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti pert. Ebben az esetben perújítási vagy felülvizsgálati eljárást kezdeményezhet, kézbesítési kifogást vagy igazolási kérelmet stb. terjeszthet elő. Amennyiben ez sikerre vezet, a végrehajtás megszüntetésére a Vht. 56.§ (1) bekezdés a) pontja alapján kerülhet sor. A záradékkal indult végrehajtási perekre ilyen korlátozást nem tartalmaz a Pp. 528.§ (2) bekezdése.

Amennyiben az adós a végrehajtás törvénysértő elrendelésére hivatkozik, a Vht. 211. § (1) és (2) bekezdései alapján a végrehajtási lap visszavonását, vagy a végrehajtási záradék törlését kérheti. Ha az adós a közvetlen bírósági letiltás vagy felhívás, átutalási végzés tekintetében hivatkozik törvénysértésre, a végzéssel szemben fellebbezést terjeszthet elő.

A fentiek ellenére a végrehajtandó határozat meghozatala után keletkezett tényeken alapuló igényérvényesítésre sem minden esetben végrehajtási perben kerül sor. Amennyiben az adóst olyan szolgáltatás terheli, amely az ítélet meghozatala után jár le a Pp. 361.§ (1) bekezdése alapján, a

¹⁵⁵ Pp.535.§ (1) bek.

¹⁵⁶ Pp.537.§

felek bármelyike ún. utóperben - az anyagi jogerőhatástól függetlenül - keresetet indíthat a szolgáltatás mennyiségének vagy időtartamának megváltoztatása iránt, ha azok a tények, amelyekre a bíróság az ítéletét alapította, utóbb lényegesen megváltoztak.

A gyakorlatban általában a tartásdíj, életjáradék iránti követelések kapcsán merül fel az utóper indításának szükségessége. Az adósnak a két eljárásban különböző tényállításokat kell tennie, ez alapján a kettő pertípus egymástól elhatárolható. Az adós az utóperben lényeges körülményváltozásra alapított kereseti kérelmet terjeszthet elő, amivel összefüggésben a kötelezettség megszüntetését, vagy korlátozását kéri. Ezzel szemben a végrehajtási perben csak arra hivatkozhat, hogy a fizetési kötelezettségének már eleget tett.

A Pp. 528.§-a kizárólag az adóst jogosítja fel a perindításra, ezért a végrehajtást kérő nem indíthat per. Ő a végrehajtás megszüntetését kizárólag nemperes eljárásban, a Vht. 55.§-a alapján kérheti. A peres felek személyéhez kapcsolódó körbe tartozik az az eset is, ha a per során derül ki, hogy a végrehajtást kérő vagy az adós személyében jogutódlás következett be, de erről a végrehajtást fogatosító bíróság még nem döntött. Kérdés, hogy a perbíróságnak hogyan kell eljárnia. Felmerülhet a per felfüggesztésének lehetősége a jogutódlás megállapításáig, vagy a felperes felhívása annak igazolására, hogy a jogutódlási kérelmet előterjesztette.¹⁵⁷ A végrehajtási perben a felek személye a végrehajtási eljárásban részt vevő felekkel azonos, amihez a perbíróság kötve van akkor is, ha ezzel ellentétes tudomása van.

A bíróságot ennek ellenére intézkedési kötelezettség terheli arra figyelemmel, hogy a feleknek a perbe vitt anyagi joghoz kapcsolódó rendelkezési jogának hiányát hivatalból kell figyelembe vennie. Ez a probléma elsősorban a követelés engedményezésekor merül fel, ugyanis valamelyik fél halála, vagy megszűnése a nemperes eljárástól függetlenül kihat a perre, tekintettel arra, hogy annak félbeszakadását eredményezi.

Az adós a nemperes eljáráshoz hasonlóan végrehajtás megszüntetése iránti pert sem kezdeményezhet

¹⁵⁷ dr. Wopera Zsuzsa-dr. Gyovai Márk (2016.) 398. oldal

akkor, ha vele szemben közigazgatási végrehajtás van folyamatban.¹⁵⁸ Az adós a közigazgatási eljárás keretében kezdeményezheti a végrehajtás megszüntetését, pl.: a adóvégrehajtás esetén a 2017. CLIII. törvény 18.§-a alapján. Megjegyzendő, hogy a közigazgatási végrehajtáshoz kapcsolódóan igényper, vagy foglalás térése iránti per azonban indítható.¹⁵⁹ Birtokvédelmi ügyben, ha a végrehajtás a jegyző határozata alapján folyik nincsen helye végrehajtás megszüntetési pernek. A perindítás azonban megengedett akkor, ha a birtokvédelmi ügyben bírósági határozat születik, és bírósági végrehajtásra kerül sor.

A perben hozott ideiglenes intézkedéssel szemben sem lehet végrehajtási megszüntetése iránti pert kezdeményezni, tekintettel arra, hogy „azokat a tényeket, melyekre a fél a végrehajtás megszüntetési pert alapítja, abban a perben kell előadni, melyben az ideiglenes intézkedést a bíróság elrendelte.”¹⁶⁰ Az ideiglenes intézkedés ellen a Pp. 105.§ (1) bekezdése alapján önálló fellebbezésnek van helye. A fentiek ellenére benyújtott keresetlevelet a Pp. 176.§ (1) bekezdés d) pontja¹⁶¹ alapján vissza kell utasítani.

Az adós az egységes értesítő alapján indított végrehajtási eljárás megszüntetése iránt sem indíthat pert. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény alapján igénybe vehető jogorvoslatokkal élhet. A végrehajtási per az adós jogainak a végrehajtást kérővel szembeni megóvásának speciális eszköze, ezért a végrehajtás folyamatban léte alatt megállapítási per - a jogvédelem szükségességének hiánya miatt - nem indítható.¹⁶²

IV. 3. Perelőfeltételek

A Pp. a végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti per megindításához szükséges feltételeket oly módon határozza meg, hogy az vagy mindkét pertípusra, vagy csak az egyikre irányadó. A szakirodalom az előbbit a perindítás általános, az utóbbit a különös feltételének nevezi.¹⁶³ Az én tanulmányom is

¹⁵⁸ BH1996. 481, BDT2011. 2587.

¹⁵⁹ Varga István (2013.) 283. oldal, továbbá Pp.538.§ (1) bek.

¹⁶⁰ LFB Pfv.I.21.018/2002/2.

¹⁶¹ A felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt indított más perben a perindítás joghatása már beállt vagy annak tárgyát már jogerősen elbírálták.

¹⁶² BH2016.119., BH.2015.71., BDT2007.1660

¹⁶³ dr. Wopera Zsuzsa-dr. Gyovai Márk (2016.) 380.,383.,389. oldal

ezt a felosztást követi.

IV.3.1. Az általános perelőfeltételek

A per alapját képező végrehajtási eljárást végrehajtási lappal, és azzal egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal vagy végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és azzal egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal rendelték el.¹⁶⁴ Az első fokon eljáró bíróság a Vht. 15.§-a a közjegyző pedig a 16.§ a) és i) pontjai alapján állít ki végrehajtási lapot. A végrehajtási lappal egy tekintet alá eső végrehajtható okiratok közös jellemzője az, hogy a bennük meghatározott marasztaláshoz anyagi jogerő fűződik.¹⁶⁵ Ezek közé tartozik a végrehajtási lap helyett kiállított közvetlen bírósági letiltás (Vht.24.§), a közvetlen bírósági felhívás (Vht. 28.§), az átutalási végzés (Vht.80.§), a bíróság végrehajtást elrendelő végzése (pl.: Vht. 190.§), valamint a büntetőeljárás során kiállított egységes értesítő és a bűnügyi zárlatot elrendelő bírósági, vagy ügyészségi határozat. A bíróság a Vht. 22,23.23/A. és 23/B. §-ai, a közjegyző pedig a Vht. 23/C §-a szerint jogosult az okiratok végrehajtási záradékolására. Ennek kibocsátására közokirat (Vht. 22.§-kivéve d) pont, 23/A. és 23/B.§), vagy teljes bizonyító erejű magánokiraton (Vht.22.§ d) pont, 23.§) alapul. A végrehajtási záradékkal egy tekintet alá eső végrehajtható okirat a végrehajtási záradék helyett kiállított közvetlen bírósági letiltás (Vht. 25.§) és átutalási végzés (Vht.80.§). A perindításra akkor kerülhet sor, ha a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására a perben közölni kívánt okból a bírósági végrehajtásról szóló törvény szerint a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség (előzetes eljárás).¹⁶⁶ Az adós a Pp. 531.§ (4) bekezdésére figyelemmel a keresetlevélben köteles az előzetes eljáráshoz kapcsolódó tényeket közölni, illetve a vonatkozó okiratokat mellékelni. A Pp. miniszteri indokolása hangsúlyozza, hogy „a törvény (...) erősíti a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti nemperes eljárás perelterelő funkcióját. A törvény a szabály külön kiemelésével és szövegezésbeli pontosítással, valamint a keresetlevél visszautasítási oknak ezt lehetővé tevő megfogalmazásával ezért egyértelművé teszi, hogy pernek csak akkor van helye, ha a végrehajtás megszüntetésére és korlátozására nemperes eljárásban nincs lehetőség.”¹⁶⁷

¹⁶⁴ Pp.528.§ (1) és (2) bek.

¹⁶⁵ Az 1952-es Pp. 366.§-hoz kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

¹⁶⁶ Pp.529.§

¹⁶⁷ A Pp. 529.§-hoz fűzött miniszteri indokolás.

A szabályváltozásra, illetve a fenti jogalkotói célra figyelemmel felmerül a kérdés, hogy a Pp. alapján indított végrehajtási perekben tovább él-e az a korábbi gyakorlat, mely szerint az előzetes eljárás hiányára tekintettel, a keresetlevelet nem lehetett idézés kibocsátása nélkül elutasítani „ha a keresetlevélből kitűnik, hogy a nemperes eljárásban eleve eredménytelen lenne a végrehajtás megszüntetésének vagy korlátozásának megkísérlése.”¹⁶⁸ Ennek indoka a Kúria szerint az, hogy ha a keresetlevélből kitűnik, hogy a Vht. 41. és 56.§ szerinti okiratokkal az adós nem rendelkezik, és az nem is szerezhető be, akkor az ennek igazolására való bírói felhívás formális lenne, ami nem felel meg az 1952-es Pp. 366.§ céljának.¹⁶⁹ A Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Tanácskozása (CKOT) 2018. június 20-21. napján meghozott 62. sz. állásfoglalása szerint, a Vht. 41.§-a szerinti megelőző eljárás nem mellőzhető akkor sem, ha a felperes a követelés elévülésére hivatkozik anélkül, hogy ezt okirattal tudná bizonyítani. Álláspontjuk szerint a nemperes eljárás perelaterelő funkciójára, valamint a Pp. 176.§ (1) bekezdés c) pontjára¹⁷⁰ figyelemmel, az előzetes eljárás lefolytatásának hiánya perakadály, ezért a keresetlevelet vissza kell utasítani. A fentiekből következik, hogy a CKOT szakított a Kúria korábbi gyakorlatával és a Vht. 41.§ esetében okirati valószínűsítés hiányában is elvárja a kérelem nemperes eljárásban való előterjesztését. Más kérdés, hogy elévülési kifogás esetén nem fogadható el az az adósi álláspont, hogy nem rendelkezik a kérelmét valószínűsítő okirattal, hiszen az eljárásban részt vevő félként az eljárás irataiba betekinhet, azokból másolatot kérhet. Az iratok ismerete nélkül nehezen képzelhető el, hogy az adós a keresetlevélben a Pp. 170.§ (2) bekezdés c) pontja szerinti tényállítási kötelezettségének eleget tud tenni.

Álláspontom szerint az adós a legutolsó végrehajtói intézkedésről készült okirattal minden esetben rendelkezhet, ami már elégséges lehet arra, hogy a Vht. 41.§-a szerinti eljárást kezdeményezze, arra hivatkozással, hogy a végrehajtó az utolsó intézkedésről készült okirat óta további intézkedést nem foganatosított, ezért az elévülési idő eltelt. Amennyiben az adós álláspontja szerint az elévülés a jogerős határozat meghozatala, és a végrehajtási kérelem előterjesztése közötti időben következett be, az erre vonatkozó okiratok szintén a rendelkezésére állnak, illetve beszerezhetőek. Bár az

¹⁶⁸ BH2017.302.

¹⁶⁹ Lásd 168.

¹⁷⁰ A bíróság - hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve - a keresetlevelet visszautasítja, ha a pert törvényben meghatározott más hatósági vagy egyéb eljárásnak, illetve a 24. § (3) bekezdése szerinti eljárásnak kell megelőznie.

állásfoglalás kifejezetten az elévülésre vonatkozik, álláspontom szerint ez különösen a jogszabály céljára figyelemmel kiterjesztően értelmezendő, és az adóstól elvárható, hogy a lent részletezett egyéb okra hivatkozás esetén is köteles - okirat hiányában is - az előzetes eljárás lefolytatását kezdeményezni.

A Pp. mellózi az 1952-es Pp. 366.§-ának azt a fordulatát, mely szerint az az adós indíthat végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti pert „aki a végrehajtást sérelmesnek tartja”. Az 1952-es Pp. szabályaihoz kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat¹⁷¹, illetve a szakirodalom¹⁷² is az általános perelőfeltételek közé sorolta az adósnak a végrehajtással kapcsolatos negatív érzelmeit. A Pp.528.§-hoz fűzött miniszteri indokolás a szabályozás megváltoztatására vonatkozó információt nem tartalmaz. Álláspontom szerint az 1952-es Pp. 366.§ fenti rendelkezése felesleges és értelmetlen volt tekintettel arra, hogy amennyiben az adós a végrehajtási eljárás megszüntetése, illetve korlátozása iránti pert indít, ez egyben azt is jelenti, hogy a vele szemben foganatosított végrehajtást sérelmesnek tartja. Ezen túlmenően a bíróság az 1952-es Pp. hatálya alatt indult perekben nem vizsgálta az adós érzelmi attitűdjét, emiatt az idézett rendelkezésnek gyakorlati jelentősége sem volt.

A fentiek mellett további feltétel, hogy a végrehajtási eljárás a perindításkor még folyamatban legyen, ennek hiányában ugyanis a perindítás fogalmilag kizárt.¹⁷³

IV.3.2. A végrehajtási lappal indult végrehajtás megszüntetése iránti perek különleges perelőfeltételei

A keresetindítás különleges feltételeit a végrehajtási lappal indult végrehajtási eljárásokban a Pp. 528.§ (1) bekezdése tartalmazza. Az elhatárolási kérdéseknél kifejtettekre (lásd IV.2.) figyelemmel, a perindítás olyan tényeken alapulhat, melyek akkor történtek, amikor az alapeljárásban már nem voltak közölhető, vagy az egyezségkötés után következtek be. A perindításra okot adó tényeket a

¹⁷¹ Az 1952-es Pp.366.§-ához kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

¹⁷² dr. Wopera Zsuzsa-dr. Gyovai Márk (2016.) 380. oldal

¹⁷³ BH.2014.308. Legfelsőbb Bíróság Pfv.I.20.396/2006/6.szám

szakirodalom egységesen - az adós teljesítése, a teljesítés lehetetlenné válása, a beszámítás, az elévülés és a felek megállapodása - határozza meg.¹⁷⁴

IV.3.2.1. Az adós teljesítése

Az adósok leggyakrabban a teljesítésre alapítottan kérik a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását. A perben a jogerős határozat meghozatalát követő teljesítésre lehet hivatkozni, ami történhet a végrehajtás elrendelése előtt, illetve azt követően. Ennek elsősorban a végrehajtási költségek viselése szempontjából van jelentősége, figyelemmel arra, hogy a végrehajtás elrendelését követő teljesítés esetén, az adós a ki nem egyenlített költségekért egyetemlegesen köteles a végrehajtást kérővel helytállni. A Vht. 41.§-a szerinti előzetes eljárás lefolytatása a perindítás feltétele (lásd IV.3.1.), ebből következik, hogy a végrehajtást kérő az adós teljesítését vitatja. A bizonyítási teher a perben emiatt is a felperes adósra esik.¹⁷⁵ Más kérdés, hogy a jelenlegi életviszonyok között a bizonyítatlanság elkerülése érdekében az tekinthető általános eljárásnak, ha a felperes a pénzkövetelést banki átutalással teljesíti, amit minden esetben képes okirati bizonyítékkal alátámasztani. Amennyiben az adós a teljesítésről tud banki igazolást benyújtani, ezzel szemben már a végrehajtást kérőnek kell bizonyítania a teljesítés elmaradását.

Az adós nehezebb helyzetben van, ha meghatározott cselekmény elvégzésére kötelezték, tekintettel arra, hogy az okirati bizonyíték nem feltétlenül elégséges a teljesítés igazolására, illetve a bizonyítási teher megfordítására. Különösen azoknál a meghatározott cselekményeknél, amikor az adóst pl. a birtokháborítás megszüntetése érdekében valamilyen építési beruházás elvégzésére kötelezi a bíróság. Ezekben az esetekben a végrehajtást kérő általában nem a teljesítés tényét, hanem annak a jogerős ítéletben meghatározott cél (csapadékvíz elvezetése, kilátás biztosítása stb.) elérésére való alkalmasságát vitatja.¹⁷⁶

A Kúria álláspontja szerint, az adós teljesítése a végrehajtandó ítélet indokolására figyelemmel

¹⁷⁴ dr. Wopera Zsuzsa-dr. Gyovai Márk (2016.) 383-388, Németh János-Vida István (2004.) 186-190. oldal

¹⁷⁵ Legfelsőbb Bíróság Pfv.I.20.781/2002/4.szám, Pfv.E.21.947/2004/3.szám

¹⁷⁶ pl.: Legfelsőbb Bíróság Pfv.E.20.474/2005/4.

vizsgálódó, tekintettel arra, hogy „a végrehajtandó ítéleti rendelkezés célja, oka és háttere a rendelkezést tartalmazó eredeti ítéletek indokolásából megállapítható.”¹⁷⁷ A végrehajtást kérőnek az elvégzett munkával szemben felhozott kifogásai tekintetében, a bizonyítási teher továbbra is a felperest terheli, aminek elsősorban szakértői bizonyítással tud eleget tenni.

Amennyiben az adós az ingóság kiadására irányuló kötelezettségét a végrehajtást kérő hibájából nem tudta teljesíteni végrehajtás megszüntetése iránti pert indíthat. A Kúria álláspontja szerint ilyen esetben az eljárás szünetelésének megállapítására nem kerülhet sor, tekintettel arra, hogy a végrehajtást kérő magatartása „nem járhat azzal a következménnyel, hogy a kötelezett a Vht. 52. c) pontja szerinti szünetelés folytán továbbra is, bizonytalan ideig a végrehajtás hatálya alatt maradjon, viselve annak minden hátrányos jogkövetkezményét.”¹⁷⁸

A gyakorlat egységes abban, hogy a felperes részteljesítését a Vht. 164.§-a alapján, a végrehajtási költség, kamat, főkövetés sorrendben kell elszámolni. Kérdésként merülhet fel a Pp. hatályba lépésével kapcsolatban az, hogy a bíróság hogyan jár el abban az esetben, ha a bizonyítási eljárás eredményeképpen nem a végrehajtás megszüntetésének, hanem a korlátozásának lenne helye. Ha „a követelés csak részben szűnt meg, a végrehajtást a még fennálló követelésre kell korlátozni, s ezt meghaladóan a keresetet el kell utasítani.”¹⁷⁹

Álláspontom szerint a Pp. 531.§ (3) bekezdésére¹⁸⁰ figyelemmel, a felperes kereseti kérelmének hiányában a bíróság nem korlátozhatja a végrehajtást. A perfelvétel lezárását követően keresetváltogatásra csak a Pp. 215.§-a a szerint kerülhet sor. Amennyiben a per érdemi szakaszában lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen állapítható meg az, hogy nem a végrehajtás megszüntetésének, hanem a korlátozásának van helye, a felperes a Pp. 215.§ (1) bekezdés aa) pontjára¹⁸¹ figyelemmel módosíthatja a keresetét. Önkéntes keresetmódosítás hiányában felmerülhet

¹⁷⁷ Kúria Pfv.I.20.233/2016/6.

¹⁷⁸ Legfelsőbb Bíróság Pfv.I.21.623/2005/7.

¹⁷⁹ Az 1952-es Pp. 366.§-ához kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

¹⁸⁰ A végrehajtás korlátozása iránti pert megindító keresetlevélnek - a 170. §-ban és a (2) bekezdésben meghatározottakon túl - tartalmaznia kell a végrehajtani kívánt követelés azon részét, amelyre a fél a végrehajtást korlátozni kívánja.

¹⁸¹ A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a kereset, viszontkereset vagy beszámítás megváltoztatásának az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig törvény eltérő rendelkezése hiányában akkor van helye, ha a tényállítás megváltoztatása esetén a fél olyan tényre hivatkozik, amely önhibáján kívül, a perfelvételt lezáró végzés meghozatala után jutott tudomására, illetve következett be.

a bíróság Pp. 237.§-a szerinti anyagi pervezetési kötelezettsége. Ha erre sor került, a felperes számára a keresetváltogatás lehetősége a Pp.215.§ (1) bekezdés c) pontja¹⁸² alapján biztosított. Keresetváltogatás hiányában azonban a kereset elutasításának van helye.

IV.3.2.2. A szolgáltatás lehetetlenné válása

A szolgáltatás lehetetlenné válásával a szerződés megszűnik.¹⁸³ A Ptk. 6:180. §-a alapján, a felek közötti elszámolás rendje a lehetetlenülésért való felelősség alapján állapítható meg. A választásra jogosult a vagylagos szolgáltatás esetén beálló részleges lehetetlenülés esetén, választhat a lehetséges szolgáltatás, illetve a lehetetlenülés jogkövetkezményeinek alkalmazása között.¹⁸⁴ A jogosult a lehetetlenné vált dologszolgáltatás maradványának, vagy a helyébe lépett értéknek - az ellenszolgáltatás arányos része ellenében - történő átengedését kérheti.¹⁸⁵ Amennyiben a felperes a lehetetlenülés tényét a perben bizonyítani tudja a végrehajtást meg kell szüntetni. A feleknek a teljesítés lehetetlenné válása miatti felelősség megállapítása, illetve a felek közötti elszámolás iránt új pert kell indítaniuk, míg a Ptk. 6:182.§-a alkalmazása esetén a végrehajtás korlátozására kerülhet sor.¹⁸⁶

Álláspontom szerint az utóbbi esetre a nemperes eljárásban a Vht. 55.§-a alapján, a végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti perben pedig a végrehajtást kérő viszontkeresete, vagy a felek egyezsége alapján kerülhet sor. Ennek indoka az, hogy a Ptk.6:182.§-a szerint a választás joga a - a végrehajtást kérőként fellépő - jogosulté, ezért az adós - keresetőségi jog hiányában - a fenti okra alapítottan végrehajtás korlátozása iránti pert nem indíthat. A Pp. a viszontkereset előterjesztését a végrehajtás megszüntetése, és korlátozása iránti perekben - a foglalás térése iránti, és a követelés behajtása iránti perekből eltérően - nem zárja ki, ezért a végrehajtást kérő a maradvány, illetve a helyébe lépett érték kiadását a perben csak viszontkereset előterjesztése útján kérheti.

¹⁸² A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a kereset, viszontkereset vagy beszámítás megváltoztatásának az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig törvény eltérő rendelkezése hiányában akkor van helye, ha a keresetváltogatást a bíróságnak a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követő anyagi pervezetése indokolja és azzal okozati összefüggésben áll.

¹⁸³ Ptk. 6:179.§ (1) bek.

¹⁸⁴ Ptk. 6:181.§ (2) bek.

¹⁸⁵ Ptk. 6:182.§

¹⁸⁶ Lásd 179.

A magam részéről nem értek egyet azzal a kúriai állásponttal mely szerint „ellenkérelem előterjesztése elég (viszontkereset szükségtelen) abban az esetben, ha az alperes a végrehajtás megszüntetése iránt előterjesztett keresettel szemben a végrehajtás korlátozását kéri.”¹⁸⁷ Ennek indoka az, hogy álláspontom szerint az alperes ellenkérelme kizárólag a kereset elutasítására irányulhat. Amennyiben a perbe vitt anyagi jogról a bíróságtól a felperes keresetétől eltérő tartalmú döntést kér, azt kizárólag viszontkereset előterjesztésével teheti meg. Annak ellenére ezt gondolom, hogy a fenti összefoglalóban foglaltakhoz hasonló gyakorlatot követnek a bíróságok pl. a közös tulajdon megszüntetése iránti perekben, és egyes családjogi perekben is.

Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy a pénzzolgáltatás lehetetlenülése nem következhet be.¹⁸⁸ A Kúria álláspontja szerint „a pénztartozás a lehető legfajlagosabb szolgáltatás, annak teljesítése lehetetlenülni sem tud mindaddig, amíg a teljesítés helyén törvényes fizetőeszköz létezik.”¹⁸⁹

IV.3.2.3. A beszámítás

A kötelezett teljesítésének speciális fajtája a Ptk. 6:49.§ (1) bekezdésébe foglalt beszámítás.¹⁹⁰ A beszámítás erejéig a kötelezettségek megszűnnek.¹⁹¹ A beszámítás feltételei a végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti perben a Ptk. 6:50.§ (2) bekezdésére tekintettel szigorúbbak. Kizárólag végrehajtható okiratban vagy egyezségben meghatározott, továbbá közokiratba foglalt pénzkövetelés beszámításának van helye. A korlátozás hiányában ugyanis a „végre nem hajtható határozaton alapuló követelés a beszámítás folytán végrehajthatóvá válnék és az adós a javára fennálló ellenkövetelés pusztá állításával is késleltethetné a végrehajtás foganatosítását.”¹⁹² Figyelemmel kell lenni arra is, hogy az elévült pénzkövetést csak akkor lehet beszámítani, ha az elévülésre a pénztartozás esedékessé válása után következett be.¹⁹³ A végrehajtás

¹⁸⁷ Összefoglaló 12. oldal

¹⁸⁸ Szigligeti Viktor (1970.) 187. oldal

¹⁸⁹ Kúria 6/2013. Polgári jogegységi határozat 2.d) pont

¹⁹⁰ A kötelezett pénztartozását úgy is teljesítheti, hogy a jogosulttal szemben fennálló lejárt pénzkövetelését a jogosulthoz intézett jognyilatkozattal a pénztartozásába beszámítja.

¹⁹¹ Ptk. 6:49.§ (2) bek.

¹⁹² Szigligeti Viktor (1970.) 188. oldal

¹⁹³ Ptk. 6:50.§ (1) bek.

alól mentes követeléssel szemben csak a követeléssel azonos jogalapról származó követelést lehet beszámítani.¹⁹⁴ A Ptk. 6:51.§ (1) bekezdése alapján nincs helye beszámításnak a tartásdíj- és járadékköveteléssel (kivéve a túlfizetést), valamint a szándékosan okozott kár megtérítésére irányuló pénzköveteléssel szemben. A Kúria Pk.34. sz. állásfoglalásában rögzítette, hogy „a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánított elsőfokú ítélet alapján kifizetett tartásdíjat, életjáradékot és baleseti járadékot, illetőleg annak túlfizetett részét a keresetnek a fellebbezési bíróság által történt elutasítása vagy a marasztalás összegének leszállítása esetén nem lehet visszakövetelni”. A kötelezett azonban nincsen elzárva attól, hogy „a jogalap nélkülivé vált fizetést - az egyéb törvényes feltételek fennállása esetén - a jogosulttal szemben fennálló követelésébe beszámíthassa. Túlfizetés esetén beszámításnak a tartási, életjáradéki és baleseti járadékkövetelésnek később esedékes részleteivel szemben is helye van.”¹⁹⁵ A fentieken túl a bírósági eljárásban nem érvényesíthető pénzkövetelés sem számítható be.¹⁹⁶

IV.3.2.4. Az elévülés

Az elévülés a kötelmi jellegű követelés állami kényszerrel való érvényesíthetőségét szünteti meg.¹⁹⁷ A bíróság a végrehajtás során a Vht. 57.§-a alapján vizsgálja a végrehajtási jog elévülését. A végrehajtási jog a végrehajtható követeléssel együtt évül el¹⁹⁸, ezért az elévülési idő a követelés jogalapjától függően eltérő lehet. A Ptk. 6:22.§ (1) bekezdésére figyelemmel, az általános elévülési idő öt év. A jogalkotó eltérő elévülési időt határozott meg a munkajogi igény¹⁹⁹ (három év), a fuvarozási és szállítmányozási szerződésből eredő igény²⁰⁰ (egy év), a veszélyes üzemi kárfelelősségre alapított igény²⁰¹ (három év), stb. tekintetében, ezért a bíróságnak az elévülés vizsgálatakor a követelés jogalapját is figyelembe kell vennie. A végrehajtást kérő az elévülési letelte után is érvényesítheti a követelését, ha a követelését menthető okból nem tudta érvényesíteni.²⁰² Az elévülés

¹⁹⁴ Ptk. 6:50.§ (3) bek.

¹⁹⁵ Pk.34. sz. állásfoglalás

¹⁹⁶ Ptk. 6:51.§ (2) bek.

¹⁹⁷ A Ptk.6:21.§-ához fűzött miniszteri indokolás

¹⁹⁸ Vht. 57.§ (1) bek.

¹⁹⁹ 2012. I. törvény a munka törvénykönyvéről (továbbiakban: Mt.) 286.§ (1) bek.

²⁰⁰ Ptk.6:270.§ 6:306.§

²⁰¹ Ptk.538.§

²⁰² Ptk. 6:24.§

vizsgálatára fő szabály szerint az adós kérelme alapján kerülhet sor, hivatalból kizárólag akkor, ha a végrehajtandó követelés elévülését is hivatalból kell figyelembe venni.²⁰³ Az utóbbi esetben a bíróság a végrehajtási jog elévülését követően a végrehajtási lap kiállítását megtagadja, a már elrendelt végrehajtás pedig nem folytatható.²⁰⁴ Hivatalból vizsgálja a bíróság a munkaügyi követelés²⁰⁵ elévülését. Emellett a bíróság a Ptk. 4:208.§ (3) bekezdése²⁰⁶ és a Vht. 14.§-a alapján hivatalból vizsgálja, hogy a végrehajtást kérő a hat hónapnál régebbi tartásdíjrészlet végrehajtása iránti kérelme tekintetében valószínűsítette-e, hogy a tartásdíjhátralék az adós rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, vagy annak érvényesítését alapos okból mulasztotta el. A bíróságnak az elévülés vizsgálata során az elévülés megszakadására, és nyugvására vonatkozó szabályokat is alkalmaznia kell. Tekintettel arra, hogy a követelés tárgyában jogerős, végrehajtható határozat született, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények, illetve a kötelelem megegyezéssel való módosítása szakítja meg.²⁰⁷ A bírói gyakorlat a végrehajtási cselekmények közé sorolja az eljáró végrehajtónak a követelés behajtása iránt fogantatosított valamennyi intézkedését, függetlenül attól, hogy erről az adós tudomást szerzett vagy sem.²⁰⁸ Emellett a végrehajtást kérő egyes (pl.: jogutódlás megállapítására, szünetelő eljárás folytatására irányuló) kérelmei szintén az elévülés megszakadását eredményezhetik.²⁰⁹ A Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott Pfv.I.20.565/2016/7. sz. ítéletében megállapította, hogy a végrehajtást kérőnek az eljárásról való érdeklődése az elévülést megszakítja. Emellett hangsúlyozta, hogy a végrehajtási eljárásban végrehajtási joggal terhelt ingatlan tekintetében a perfeljegyzés tényének ingatlan-nyilvántartási bejegyzése nem eredményezi az elévülés nyugvását, illetve nem szakítja meg azt. Az elévülés nyugvására a Ptk.6:24.§ szabályai alkalmazandók. Az elévülés a végrehajtás felfüggesztése alatt nyugszik, míg a végrehajtás szünetelése alatt a végrehajtási jog elévülése bekövetkezhet.²¹⁰

²⁰³ Vht. 57.§ (2) bek.

²⁰⁴ Vht. 57.§ (3) bek.

²⁰⁵ Mt. 286.§ (3) bek.

²⁰⁶ Tartási követelést hat hónapnál régebbi időre bírósági úton akkor lehet visszamenőlegesen érvényesíteni, ha a jogosult a követelés érvényesítésével alapos ok miatt késlekedett. Három évnél régebbi időre tartási követelést nem lehet bírósági úton érvényesíteni.

²⁰⁷ Ptk. 6:25.§ (3) bek.

²⁰⁸ Az 1952-es Pp. 366.§-hoz kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

²⁰⁹ Kúria Pfv.I.20.565/2016/7.

²¹⁰ Németh János-Vida István (2004.) 396. oldal, Bh.2005.291., EBH2004. 1037

IV.3.2.5. A felek eltérő megállapodása

Amennyiben a felek a jogerős marasztaló döntést követően, eltérő megállapodást kötnek a követelés összege, vagy a teljesítési határidő tekintetében az adós erre hivatkozással kérheti a végrehajtás megszüntetését, illetve korlátozását.²¹¹ A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint „a felek érvényesen megkötött megállapodása és annak teljesítése következtében az alperes a jogerős ítélettel részére megítélt követelés megfizetését alappal nem követelheti. Ebből következően az ítélet végrehajtását sem igényelhetette”²¹². Ha a végrehajtást kérő az adós részére a teljesítésre halasztást ad, eltérően alakul az ehhez kapcsolódó jogkövetkezmény attól függően, hogy arra a végrehajtás elrendelése előtt, vagy azt követően került sor. Amennyiben a végrehajtás elrendelése előtt engedélyez, és annak letelte előtt kezdeményez végrehajtást, az adós a végrehajtás megszüntetését kérheti. A végrehajtás során engedélyezett részletfizetés esetén nem a végrehajtás megszüntetésének, hanem az eljárás szünetelésének van helye.²¹³

IV. 3.3. A végrehajtási záradékkal indult végrehajtás megszüntetése iránti perek különleges perelőfeltételei

A végrehajtási záradékkal indult végrehajtási eljárásokban az adóst szélesebb körű perindítási jog illeti meg.²¹⁴ Ennek indoka a kontradiktórius bírósági eljárás hiányára vezethető vissza. Alapeljárás nélkül ugyanis „viszonylag nagy számban fordulhat elő, hogy a végrehajtási útra terelt követelés egyáltalán nem, vagy nem olyan mértékben illeti meg a végrehajtást kérőt, amint azt a záradékolt okirat tanúsítja.”²¹⁵ Az adós jogainak védelmében túl a szélesebb körű perindítást indokolja az is, hogy végrehajtható bírósági határozat hiányában a res iudicata, mint eljárásjogi akadály sem gátolja az adós igényérvényesítését. A szélesebb körű igényérvényesítés azt jelenti, hogy az adós a kereseti kérelmét a hivatkozott tények keletkezési időpontjától függetlenül előterjesztheti, valamint a végrehajtást kérő követelését érdemben is vitathatja. A kereseti kérelem azonban csak a Pp. 528.§

²¹¹ BDT2011.2587.

²¹² LFB Pfv.I.21.198/2001/3.

²¹³ Vht.52.§ f) pont

²¹⁴ Az 1952-es Pp.366.§-hoz kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

²¹⁵ Szigligeti Viktor (1970.) 194. oldal

(2) bekezdésében rögzített tényekre - a követelés elévülésére, megszűnésére, a teljesítési határidőre, és beszámításra - alapítható.

A követelés létre nem jöttére alapított perindítási lehetőség megszűnésére (lásd II.2.) tekintettel azonban a Complex Jogtárnak a bizonyítási teherrel kapcsolatos álláspontja nem tartható. E szerint ugyanis, - a BH.1980.388. alapján - az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a szerződés, illetve a követelés érvényesen létrejött. Ennek indoka az volt, hogy „a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránt (...) indított perben a bíróság lényegében ugyanazokat a kérdéseket vizsgálja, mint amelyeket vizsgálni kell akkor, ha a végrehajtást kérő a záradékolási kérelem helyett előbb peres úton érvényesíti követelését. A közjegyzői végrehajtási záradékkal megindított végrehajtás megszüntetése, illetőleg korlátozása iránti perben tehát a jogot érvényesítő, végrehajtást kérő félnek (alperesnek) kell igazolnia követelése fennállását.”²¹⁶ Más kérdés, hogy a szabály gyakorlati alkalmazására a nagy tömegben indított devizahiteles perekben ritkán került sor, tekintettel arra, hogy az alperesek a szerződéskötéskor aláíratott tartozáselismerő nyilatkozattal a bizonyítási terhet megfordították, és azt a felperesekre telepítették.

Álláspontom szerint a Pp. szabályai alapján a bizonyítási teher - a perindítás okától függetlenül - minden esetben a felperesen van. A Pp. a perindítás feltételeként határozza meg azokat a tényeket, amelyekre alapítottan a felperes a végrehajtás megszüntetését kérheti, ezért a tényállítási és a bizonyítási kötelezettség is a felperesen van. A Pp. állítási és bizonyítási szükséghelyzetre vonatkozó szabályai²¹⁷ alapján azonban előfordulhat olyan eset, amely miatt az alperesnek kell aktív perbeli magatartást kifejtenie, és a felperesi állítások ellenkezőjét valószínűsítene ahhoz, hogy a bíróság a felperes által valószínűsített tényeket ne fogadja el valósnak.²¹⁸

A perindítás okaként felsorolt indokok megegyeznek a végrehajtási lappal indult ügyekben fent (lásd IV.3.2.) bemutatott indokokkal, ezért a részletes bemutatásuktól eltekintek. Az elévülési hivatkozás vizsgálata körében fontos kiemelni, hogy a Kúria álláspontja szerint, a végrehajtási záradékkal

²¹⁶ BH.1980.388.

²¹⁷ Pp. 170.§ (5) bek. a) és b) pont, 184.§, 265.§ (2) bek.

²¹⁸ Pp.184.§ (2) bek. és 265.§ (3) bek.

ellátható okiratok tekintetében a végrehajtási jog elévülése a teljesítési határidő lejártát követő napon kezdődik.²¹⁹ Ennek indoka az, hogy „ettől az időponttól kezdve a követelés más hatósági eljárás közbeiktatása nélkül végrehajtás útján közvetlenül kikényszeríthető (...)”²²⁰, ezért csak a végrehajtási cselekmények eredményezhetik az elévülés megszakadását.

V. Befejezés

A munkám során igyekeztem a végrehajtás megszüntetéséhez, illetve korlátozásához kapcsolódó valamennyi jogintézményt, a gyakorlatból általam ismert bírói döntésekkel együtt bemutatni. Fontosnak tartottam, hogy a Pp. hatályba lépésével az 1952-es Pp. hatálya alatt kialakult gyakorlatok alkalmazhatóságára is kitérjek. A Pp. ugyanis a polgári per célját a korábbiaktól eltérő alapelvek mentén a per koncentrációra törekedve, a kérelmek szigorú alaki és tartalmi követelményeinek érvényre juttatása mellett kívánja elérni, biztosítani. Az eljárásjog szemléletváltását a jogalkalmazásnak is követnie kell, ezért hiába nagy a tartalmi átfedés a végrehajtási perekre vonatkozó korábbi és új szabályok között, az 1952-es Pp.-hez kapcsolódó gyakorlatok újragondolása szükséges. Ennek a folyamatnak még csak az elején járunk, amit az is jól mutat, hogy a CKOT eddig csak kettő - a fent részletezett 62. sz. és a 63. sz. - állásfoglalást bocsátotta ki a végrehajtási perekre vonatkozóan.

A deviza hiteles ügyek kapcsán indított párhuzamos perekkel kapcsolatos fent részletezett problémákat a Pp. orvosolta, ezért a jelenlegi ismereteink alapján a végrehajtási perek körében komolyabb törvénymódosítást generáló anomáliák kialakulása nem valószínű.

A jogalkotó elmúlt években kifejtett tevékenységéből kiindulva elképzelhető, hogy a Vht. nagyszabású módosítására, illetve új Vht. kodifikálására is sor kerülhet a közeljövőben. Remélhetőleg a jogalkotó ennek során az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében a most jelen lévő joghézagokra is megfelelő válaszokat fog adni.

²¹⁹ BH.2014.151.

²²⁰ Lásd 219. pont

A jelenlegi folyamatok alapján tehát a tanulmányomban foglaltak időtállósága erősen kérdéses, azt azonban remélem, hogy a menet közben feltett kérdésekre adott válaszokat a jogalkalmazói gyakorlat is akceptálja.

Felhasznált irodalom:

- dr. Wopera Zsuzsa-dr. Gyovai Márk (szerk.): Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához
- Budapest, Wolters Kluwer Kft., 2016., 483 oldal
- Németh János-Vida István: A bírósági végrehajtás magyarázata
- Budapest, KJK-Kerszöv Kft., 2004., 1014 oldal
- Vida István: A bírósági végrehajtás
- Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1978., 485 oldal
- Szigligeti Viktor (szerk.): A bírósági végrehajtás szabályainak magyarázata
- Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1970., 966 oldal
- Mezey Barna (szerk.): Magyar jogtörténet
- Budapest, Osiris Kiadó, 2004., 273 oldal
- Béli Gábor: Magyar jogtörténet
- Budapest-Pécs, Dialóg Campus, 2000., 359 oldal
- Varga István (szerk.): A polgári nemperes eljárások joga
- Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2013., 1093 oldal
- Soós Eszter-Zana Gabriella: Gondolatok a végrehajtás nem peres eljárásban történő megszüntetésével kapcsolatban
- Budapest 2016. november 7., 19 oldal <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/818> letöltés: 2018. július 25.
- dr. Szendrák Dominika: A végrehajtás megszüntetése peres és nemperes eljárás keretében
- Gyöngyös, 2017. május 17., 24 oldal <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/892> letöltés: 2018. július 25.
- Összefoglaló vélemény a „párhuzamosan” megindított szerződés érvénytelenségének megállapítása és végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti perek egyes anyagi- és eljárásjogi kérdéseivel foglalkozó joggyakorlat-elemző csoport tevékenységéről
- Budapest, 2015. február, 19 oldal
- Bíró Noémi-Gyekiczky Tamás-Kapa Mátyás-Nádas György-Rab Henriett-Zoltán Hunor-Zoltán

Levente: Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez

- A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez és a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez kapcsolódó Complex Jogtár magyarázat

Hivatkozott jogszabályok:

- 1231. évi XXI. törvénycikk a poroszokról és az egyházak hiteleshelyi működéséről
- 1729. évi XXXIII. törvénycikk a visszaüzésről
- 1792. évi XVII. törvénycikk hogyan lehessen az örökös tartományok váltó-törvényszékeinek s bíróságainak ítéleteit, melyeknek valaki magát önként alá vetette, végrehajtani?
- 1836. évi XV. törvénycikk a pénzbeli elmarasztalást magokban foglaló bírói ítéletek végrehajtása módjáról
- 1840. évi XV. törvénycikk a váltó-törvénykönyv behozatik
- 1868. évi LIV. törvénycikk a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában
- 1871. évi LI. törvénycikk a bírósági végrehajtókról
- 1874. évi XXXV. törvénycikk a királyi közjegyzőkről
- 1881. évi LX. törvénycikk a végrehajtási eljárásról
- 1911. évi I. törvénycikk a polgári perrendtartásról
- 1912. LIV. törvény a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk életbeléptetéséről
- 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
- 1955. évi 21. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról
- 1979. évi 18. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról
- 14/1979. (IX. 17.) IM rendelet
- 1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról
- 1994. évi LII. törvény a polgári perrendtartás kiegészítéséről
- 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
- 1996. évi XXV. törvény a helyi önkormányzatok adósságrendezési eljárásáról
- 2000. évi CXXXVI. törvény a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és a kapcsolódó jogszabályok módosításáról
- 2012. I. törvény a munka törvénykönyvéről

- 2013. évi V. törvény a polgári törvénykönyvről
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
- 2016. évi CLVIII. törvény
- 9/2018. (VI.11.) IM rendelet

